

Ignited

1940

»VIGRED«, ženski list z Modno in Krojno ter Vzorčno prilogo. — Izhaja vsak mesec. — Naročnina znaša Din 25.—, z mesečno prilogo Din 50.—. Če se naroči 20 izvodov (brez priloge) pod enim naslovom, le Din 20.—. Za inozemstvo Din 32.—, s prilogo Din 64.—.

Izdaja konzorcij »Vigredi« (Vida Mašič) v Ljubljani, Pražakova 8. Uredništvo (odgovorna urednica Zora Poženel) in upravništvo Pražakova 8. Vzajemna zavarovalnica. Telef. št. 4034. Tiska Misijonska tiskarna v Grobljah. — Za tiskarno odgovarja A. Trontelj C. M.

Sklep uredništva 10. dan prejšnjega meseca. Rokopisov uredništvo ne vrača, nena-ročenih prispevkov ne honorira.

Rokopisi in vsi dopisi, ki se tičejo vsebin lista, naj se naslove na uredništvo, vsi dopisi glede priloge na upravo. Naročila, reklamacije in naročnino sprejema uprava »Vigredi«. Uredništvo in uprava: Pražakova, 8.

VSEBINA 4. ŠTEVILKE: Mlado zdravje, dober dan! (J. Pucelj). — Jagned (J. Borštnar). — To bilo zgodno je pomlad (A. K. Tolstoj - J. Borštnar). — Povzdig (F. Zupančič). — Resolucije kongresa Kristusa Kralja. — Vam sestre, v dobro jutro (F. Zupančič). — O demokraciji v gospodarstvu (M. Valant). — Zgodovina svile (A. Lebar). — Lepša kot zaklad bogati (E. Drolc). — Starček roma (F. Terpin). — Dve kroni. — Poslednja pesem (M. Žnidaršič). — Na podstenju (Fr. Kunstelj). — Še žive (A. Galetova). — Moj rojstni kraj (M. Markelj). — Izobraženo dekle (Gerely - Mastnak). — Narod desetih bratov in desetnic (Miklič Rado). — Deklica na tuje gre... — Iz domačih krogov. — V naših domovih. — Za pridne roke.

Vigred ima v zalogi in priporoča:

Mati vzgojiteljica	din 6	
Med pomladjo in poletjem	" 10	
Predavanja socialnega tečaja	" 10	
Materam	" 3	} Plačljive tudi v pisemskih znamkah.
Kuhaj varčno in dobro	" 3	
Praktični nasveti gospodinji	" 3	
Higiena žene	" 3	
Higiena hiše	" 3	

Ako gre za zavarovanje pride v poštev le

Vzajemna zavarovalnica

LJUBLJANA • Miklošičeva 19

1. požar, vlom, nezgode, jamstvo, kasko, steklo, zvonovi; 2. dožitve, smrt; rente in dote v vseh možnostih; posmrtninsko zavarovanje »KARITAS«. Zavarujte sebe in svoje imetje vedno pri naši slovenski zavarovalnici.

Figured

LETO XVIII.

LJUBLJANA, 1. APRILA

ŠTEV. 4.

Janez Pucelj:

MLADO ZDRAVJE, DOBER DAN!

Odbežala zima plaha,
skrila se je kdove kam;
vitez sveti Jurij jaha
na konjiču belem k nam.
Sveti Jurij, dober dan!

Halja ga zelena krije,
ves pokrit je v cvet dehteč,
izpod cvetja meč mu sije,
solnčni žarek je ta meč.
Solnčni žarek, dober dan!

Solnčni žarek, sveti Jurij,
mlado zdravje, dober dan!

Janez Borštnar:

JAGNED

Ah... Zdaj se bo zgodilo... Že goré:
nebo in rose, zarje kakor kri,
zdaj, zdaj bo vstalo sonce iz noči...
Joj! Že gredo! Blesteče in rosné

nad jagnedom tri ptice, glej, leté —
Sto drobnih vej vzdrhti za pticami,
v njih tisočero listov zašumi,
in jagned vriska, hoče iz zemljé...

Že ptice v zarjo so se izgubile —
sto bledih rok ubito zre v nebo,
v njih tisočero src srebrnih plaka.
vem: jagned spet zaželel z njimi bo —
saj v hrepenenju sva si pač enaka.

A. K. Tolstóy - J. Borštnar:

TO BILO ZGODNJO JE POMLAD...

To bilo zgodnjo je pomlad;
že trava je vstajála,
vodé hitele skozi hlad,
z vej zèlen je bleščala.

*

Piščal pastirska zjutraj še
ni pela v polja speča,
bilá na gmajni v popkih še
je praprot vsa drhteča...

Povzdig

Na Velikonoč, temeljni praznik krščanstva, se je pripravljala Cerkev v dolgem, globokem in premišljevalnem pričakovanju.

»Bratje,« pravi sv. Pavel, — »to je volja božja, da se posvetite! — Kakor otroci luči hodite! — Nismo otroci sužnje.« Očistiti se in odrešiti se, trpeti in radovati! Resno pričakovanje je pripravljaj post duhove na velikonočno zmago. Sence je bilo treba, da tembolj zažari luč. Zbranosti je bilo treba, da tem glasneje doni hozana. In solza je bilo treba, da se jasneje izraža radost.

Obredi, prepolni poezije in lepote, so predvsem bogati globokega pomena: vidni poizkusi nevidnih skrivnosti.

V svetem tednu se doživlja docela tragičen vihar, ki je predhodnik vstajenja. Obsega vse dogodke Kristusovega življenja od sijajnega pohoda v Jeruzalem, do temnosenskih oljk Getzeman, od dišav v alabastrovih posodah v hiši Betanije, do v kisu namočene gobe na sramotilnem lesu.

Toda iz temin je prodrla luč, izza smrti življenje, iz namišljenega uničenja zmago-slavno vstajenje. Ni zrelega klasa brez posejanega semena in ni prave radosti, ki se ne poraja iz trpljenja.

Zato Cerkev poje najradostnejše speve, slaveč vstalega Zveličarja in njegovo neskončno milost.

Tam zunaj, onkraj vrat svetišča brzi nemih kril oznanilo vstajenja po vsem svetu kot nedoločna melodija in se dopolnjuje končno obljubljena prisega.

Istinito je velo v vsem ozračju čudežno pričakovanje: Viri, zaprti v ledu, so pričakovali, da zadone prosti in radostni svoje žuboreče speve. Temni oblaki so čakali, da se razblinijo v prozorne in prosojne tančice. In drevje je sanjalo nestrpnost o svojih mehko šuštečih vrhovih.

Pač so odpirale vijolice svetle očke in zrle sosestrice, plahe trobentice, toda pomlad si še ni upala na dan.

Toda danes odmevajo v modrem vzduhu radostni zvonovi in znanijo nebu in zemlji življenje. Nebrzdljiv val tali vire, razredčuje oblake in odeva drevje.

Človeška bivališča so pevajoča gnezda, zemlja se prenavlja, novorojena kakor duše.

Vse je mlado, sveže, čisto. Čudež se dogaja: Bron svedoči, da je vstala zemlja z vstalim Kristom.

— — —

Dalen spomin se mi poraja v duhu v teh dneh velikonočnih zvonov in čudežne slave vstajenja:

Bila sem v večnem Rimu prav veliki teden vse modro odičene velikenoči juga. Čista, jasna modrina neba edino večnega Rima, ki je kakor ožarjen najčistejših sončnih žarkov.

Obiskala sem tudi jaz kakor drugi ogromne, obiskovalcev polne bazilike, prevzeta, kakor vsi, izrazov lepote, godbil, kadila, zastrite luči, v srcu mističen odmev skoro liričnega ganotja.

Prestolnica še ni bila uprav današnja, preoblikovana v cestah in stavbah, vsa polna življenja in mladosti, prenapolnjena navdušenja, ki te skoro dviga v množici.

In sonce, ki je bilo na jasnem nebu, je radostno obsevalo cestno železnico, v katere voz sem stopila. Cestna železnica stare izdaje, sladko se zibajoča, prenapolnjena. In kakor se je odpirala velika cesta, onkraj Sv. Marije angelske, so se redčile hiše in med zelenjem je cvetelo kako mandeljevo drevo in znanilo pomlad.

V krasnih vrtovih so blestele bogate eksotične rastline in dehteli vonji orientalskih gajev. Doli pod ličnimi klanci Celija so nudile nove stavbe vetru bela pročelja in zgoraj se je ločila Navicella ljubko izza drevorednih nasidov nad Neronovim vodovodom.

Še nižje so se komaj vidno zibali mladi vrhovi starih rastlin nad neskončnimi oboki amfiteatra. Izza Palatina, nad veliko stranjo Fora, pa je prihajal glas usmiljeno spokoren . . .

Zadaj doli Sveti Janez v Lateranu kakor rešilen pristan v mislih na Boga.

Sladko in dobrotno sonce je odevalo večno mesto. Cestna železnica je uprav preprečila drevored Circonvallazione. Med še golimi divjimi kostanji gneča krog prodajalca »sreče« . . . O, kaj poceni! . . .

Ženska, na pritličnem stolcu zavezanih oči je uganila in napovedala, zroč poteze mastne roke... Pošknila izza očesne obveze na cveče obraz služkinje, je v preroškem tonu javila napovedi ljubezni.

In naposled smo se ustavili, izstopili. Ob velikih vratih bazilike se je gnetla množica vernikov. Nepregledna vrsta se je pomikala proti stavbi, preprosti kakor podeželna hiša: La Scala Santa.

Znotraj je dvoje stopnišč obdajalo eno Pilatovo teraso. One mase kamna so zrle in govorile odkrito o izdajstvu in mučenju. Tu Judež, ki poljubi Učenika, tam Kralj kraljev, krvaveč in zasmehovan, izpostavljen preteči množici.

In množica je šla kleče navzgor... v dvigu navzgor se je skoro izgubila vsaka ideja o človeški moči: od moža, ki se je z glavo skoro dotaknil kolen, do mlade žene, ki se je vzpenjala vsa potna, hropeča... Tudi jaz sem se dvigala in zdelo se mi je, da sem kot bilka v valovih viharnega morja.

In zgoraj nas je sklonjene nenadoma pre-

sunil Ecce Homo ter v soncu se blesteči relikviarij.

Za nami se je vzpenjala druga kopica vernikov. Zahotelo se mi je zraka, luči in vrnila sem se po stranskem stopnišču. Zopet sem se ozrla in prevzelo me je roj misli.

— »Da, malo in ozko sveto stopnišče« — sem si dejala — »kako naravno nam predstavljaš ono dolgo, obširno, brezmejno, po katerem se vzpenjamo s Sisifovim bremenom na ramah. In vrhu tvojih stopnic ne ostane drugega kot manjši ali večji pritisk na kolnih. Vrhu onega drugega stopnišča pa je utrujeno in izmučeno vse telo; srce stoka, možgani so kakor razkosani v mislih, ki se razpršujejo, v upih, ki beže, v čistih, porušeni poletih in izdani ljubezni.

Ej, malo, kratko, sveto stopnišče, odvzeto, ugrabljeno stari stavbi Jeruzalema! Četudi bi te ne obdajale legende in četudi bi te bičana noga Kristusa ne bila blagoslovila z vtisom njegovega mučeništva, bi te moralo človeštvo vedno blagoslavljal. Ali nisi podobno včerajšnjemu, današnjemu in gotovo tudi jutrišnjemu življenju?«

Resolucije kongresa Kristusa Kralja.

5. Nedeljsko delo.

Nedelja in praznik sta *Gospodov dan*, zato jih je treba *posvečevati*. Z nedeljo stoji in pade krščanstvo. Nedelja ni dan zabave, pač pa dan počitka. Po vojni se je razpaslo nepotrebno delo ob nedeljah v tovarnah, zidanje novih stavb, tovarne vožnje in kmečko delo. KKK proti temu oskrunjenju Gospodovih dni odločno protestira in zahteva, da se to zlo odpravi. Zato:

1. katoliško ljudstvo resno pozivlje vse podjetnike, industrijce, rokodelce, obrtnike, kmete in delavce, naj se zdržujejo ob nedeljah in zapovedanih praznikih vsega nepotrebne dela! Verno ljudstvo pa naj pokaže svojo upravičeno nevoljo vsem, ki nedeljo skrunijo;

2. oblasti naj strogo zabranijo vsako delo v tovarnah in drugod, kolikor ga prepoveduje postava;

3. omeje naj se prepogostne nedeljske telovadne, športne prireditve in igre, zabave, veselice, večkrat s plesi. KKK priporoča

vodstvom katoliških društev, naj sporazumno omeje čezmerno število svojih prireditev.

6. Bogokletstvo.

Po vojni se je razpasel med našim narodom sramoten madež, ostudno bogokletstvo v tujih jezikih, ki kliče jezo božjo na ves narod. Zato poziva KKK vse verne Slovence, da z vsemi silami napravijo konec tej naši veliki sramoti.

a) Vsak dostojen človek naj opominja in *posvari* vsakega bogokletneža, kadar sliši kako bogokletstvo.

b) Ker je bogokletstvo tudi po državni postavi *kaznivo*, naj se ta določba tudi dejansko izvršuje.

c) Po zgledu Amerike in Italije naj se tudi pri nas osnujejo posebna združenja, ki naj začno skupno borbo proti bogokletstvu. Vsa slovenska javnost mora vedeti, da je bogokletstvo v tujih jezikih slovenska sramota in zločin pred Bogom, narodom in državo, ki ga je dolžan vsakdo zatirati.

Vam sestre v dobro jutro

Nikakor si me ne predstavljajte boljše od vas! Takoj vam povem resnico, ker želim, da se sprijaznite z mojimi vrstami: najbrže sem slabša od vas.

Kdor potuje daljšo vrsto let, se opravi; sreča mnogo kamenja in prekorači mnoge križpoti. In šele kasneje in največkrat prepozno spozna vrednost bližnjic.

Pot je dolga in na večer se ti bo zdelo, da si sanjala življenje tako hitro bo minulo. Toda utrujenost in praske ran ti bodo svedočile, da si je živela.

Vedi torej, preden čitaš dalje, da me peče več kot en korak. In ob spominu mnogih ur se sramujem sama sebe.

Vedi torej to in ne smatraj me za boljšo!

I.

Bodi! Tvoja mladost te usposablja, da si si svesta vsake besede in vsake geste. Moderna omika ti je ponavljala že stokrat, da imaš vse pravice. Tako mi bo le težko govoriti; kajti izkustva mater niso ona hčera. Končno, če se lista koristonosno v knjigah drugih je treba, da zna vsak čitati osobito še v svoji.

Iščeš torej lahko knjigo tvojemu nagonu, ali tvoji zabavi, tvojemu grehu ali tvoji muki: iskala sem jo pred teboj in nisem je našla. Nihče, tudi učenjak in modrijan te ne bo naučil česa drugega, kakor je to, kar pišeš z lastnim, svojim življenjem.

Jutro in dan bosta minula. Na večer pa boš segla po teh vrstah, ki imajo Tvoj dih.

In vsaka beseda, slednja kretnja, vsak dogodek, tudi oni, ki se ti zde sedaj nepomembni, se bodo pojavili pred teboj.

Videla boš tedaj, da se ne da prikriti ta list tvoje knjige.

Odprla se bo tam, kjer boš morala čitati sama zase . . .

II.

Toda pusti, da ti govorim! Dovoli mi vsled dolge poti, ki sem jo prešla, radi bolesti, ki sem jo poznala, radi mnogelega mojega gorja in mojega sramu, radi srca, ki mi trepeče na ustnih!

Ne misli, da so te vrstice izraz takozvane usmiljenja. Ne. Vtisi so iz mojega življenja mnogih dni, zabeleženi v temni kamrici moje samote.

Nagli odsevi, porojeni tudi v urah bojev same s seboj. Morda ti bodo uprav radi tega lahko nudili malo miru. Podarim ti jih. Našla boš v njih marsikak drobec ljubeavi in bolesti. In morda boš odkrila kak migljaj zase, kajti ti si jaz, le nekaj za menoj na poteku let.

To je ura, da iščeš vzorov, ki naj ti razsvetijo pot. Toda bodi zagotovljena, da ga najdeš!

Živi radostno tvojo mladost! Najlepši so spevi jutra. Toda tudi opoldne in proti večeru naj vedno spremlja tvoj korak popevka: vsak letni čas ima svojo cvetko.

To, kar velja, je vedno le ritem pesmi v srcu.

(Dalje prihodnjič).

Valant Milan:

O demokraciji v gospodarstvu

V drugi polovici preteklega stoletja je nastalo po vsej Evropi živahno gibanje za demokracijo, za tak način vodstva državnih poslov, da bi prišla v njem čim bolj do veljave volja državljanov, ljudstva. Najbolj razgibane in vnete so bile za to gibanje delavske množice, ki so si obetale od zmage demokracije izboljšanje svojega gospodarskega in socialnega položaja. Med delavskimi množicami pa sta zopet tekmovali marksistična in krščansko-socialna smer. Slednja si je nadela v Belgiji ime »krščanska demokracija«. Dr. J. E. Krek piše v svojem »Socializmu«, da je papež Leon XIII. zaklical v spoznanju pomena demokratičnega gibanja vsem katoličanom: »Postavite krščanska ljudska društva proti socialističnim; od vas je odvisno, ali bo demokracija krščanska ali socialistična«. Isti papež je še podčrtal važnost krščanske demokracije v svoji okrožnici

»Graves de communi«, v kateri pravi o njej, da »se poteguje za nižje ljudstvo, da ne pomenja stremljenja po novi vladni obliki in da zasluži pohvalo, ko želi zboljšati delavcem njihovo stanje, da bodo čutili, da niso živina, marveč ljudje« (dr. J. E. Krek, »Socializem«).

Toda v splošnem je bila mišljena pod vsem tem gibanjem politična demokracija. Za to nosi krivdo marksistično gibanje, ki mu je bila demokracija samo prehodni pojav, končni cilj — vsaj revolucionarni smeri — pa vlada delavskega razreda. Jasno pa je, da ne more segati demokracija samo na politično področje, temveč da mora priti prej ali slej tudi do demokracije v gospodarstvu, torej do takega načina vodstva gospodarstva, da bodo imeli nanj vpliv oni, ki so na njem zainteresirani neposredno, končno pa tudi vsi, ki so od njega odvisni posredno. Med prve spadajo delavci in nameščenci, zaposleni v gospodarskih podjetjih, med druge pa kupci izdelkov in javna oblast sploh, ker je ona v prvi vrsti poklicana, da skrbi za blaginjo ljudstva.

Gospodarska demokracija je tudi stvar pravičnosti in krščanske ljubezni. Saj vemo, da v liberalnem gospodarskem redu podjetnik dela, kar hoče, izkorišča delavstvo in si grabi čim večji dobiček, kolikor le more. Delavstvo kot tudi javna oblast nima nobenega vpogleda v gospodarstvo. Podjetniki pa lahko krijejo svoje sebične nagone s pravljičami o težkih časih itd. Če vemo, kako malo je v podjetniških krogih širom sveta pravih kristjanov in da je na vse zadnje težko poedincu držati se krščanskih načel radi tekmovanja ostalih, moramo reči, da je pravično, da v celotnem gospodarskem ustroju pride do preosnove, ki naj odpravi sedanje stanje in dá pravice tudi delojemalcem.

To je poudaril že Leon XIII., ko je zapisal v okrožnici »Rerum novarum«, da »ne more biti snov brez dela« in da »je nad vse resnično, da ne izhaja narodno bogastvo od drugod kakor iz dela delavcev«. Pokojni papež Pij XI. pa je v »Quadragesimo anno« ponovno potrdil, da »je zmotno pripisati sami snovi ali samemu delu, kar je učinek vzajemne dejavnosti obeh«. Isti pravi ravno tam: »Vsakemu je treba dati svoj delež in poskrbeti, da se bo vse porazdeljevanje ustvarjenih dobrin uravnavalo in urejalo po

pravcu občje blaginje in socialne pravičnosti.« Tega načela seveda ne more izvesti sam podjetniški sloj, ker je težko »dati vsakemu svoj delež« iz lastnega žepa. Zato je potrebno, da se gospodarsko vodstvo preosnuje tako, da bodo delodajalci, delojemalci in končno zastopniki kupcev ter javne oblasti skupno določali vsakemu pripadajoči delež — v gospodarski demokraciji.

Razumljivo je, da so se oprijeli prvi misli o demokraciji v gospodarstvu krščanski delavci. Saj oni največ trpe pod samovlado kapitala, s svojo usmeritvijo pa so tudi samo sledili socialnim smernicam vrhovne krščanske avtoritete. Po vojni se je njihovo delo v tem oziru še poglobilo z ustanovitvijo Mednarodne krščanske strokovne zveze s sedežem v Utrechtu. Ta mednarodna zveza je sprejela na svojem mednarodnem zborovanju v Inomostu l. 1922. smernice in načrt za delo. V njem pravi poleg drugega:

»Krščanski svetovni nazor zahteva, naj bo človek (torej ne snov) v središču socialnega in gospodarskega življenja... Družba mora biti tako urejena, da daje vsakomur možnost doseči čim višjo pravstveno izpopolnitev in socialno blaginjo... Izvajanje krščanskih načel v narodnem gospodarstvu pospešuje z občestvenim duhom prepojeno skupno delo posameznikov, razredov in narodov..., da bo pripadel vsakemu človeku pravičen in primeren delež na zemeljskih dobrinah... Današnje stanje zahteva organizacijo proizvodnje in razdelitve na podlagi sodelovanja delodajalcev in delojemalcev v blagor družbe... Delo stoji mnogo višje kot gola uporaba kapitala... Gospodarstvo je treba tako preurediti, da bosta udeležena kapital in delo pri vodstvu proizvodnega poteka in pri donosu proizvodnje primerno njenemu moralnemu in gospodarskemu pomenu... V vsaki gospodarski stroki naj tvorijo delodajalske organizacije s strokovnimi organizacijami delavcev in nameščenecv enakopravne delovne skupnosti... Vse delovne poklicne skupnosti naj bodo združene v narodni (državni) osrednji delovni skupnosti.«

V tem načrtu še nimamo omenjenih tudi odjemalcev oziroma zastopnikov oblasti kot udeležencev vodstva novega gospodarstva. O potrebi sodelovanja javne oblasti vsaj kot nadzornega organa v gospodarstvu pa govori programa nemške in francoske kršćan-

ske strokovne zveze, ki sta bila izdelana v sedanjem desetletju. Tudi pri nas sta sprejeli tak »poklicno - stanovski« program krščanski strokovni zvezi iz Ljubljane (JSZ) in Zagreba (RSS) v letu 1934. in v njem izjavili, da »zahtevata enakopraven položaj delavcev in nameščencev v gospodarski in družbeni organizaciji z ostalimi činitelji in družbenimi sloji ter novo gospodarsko organizacijo na korporativni osnovi«.

Vidimo torej, da so krščanski delojemalci v tem desetletju podvojili svoje delo v krščanskih strokovnih zvezah za izvedbo gospodarske demokracije oziroma načel, navedenih v socialnih okrožnicah najvišjih glavarjev katoliške Cerkve. To njihovo stremljenje je postalo potrebno, ker se je socialno vprašanje poostrilo, na drugi strani pa se je izkazalo, da sama politična demokracija ni prinesla delojemalcem željene rešitve. Zato si krščanski delojemalci v svojih zvezah sami ustvarjajo programe in se trudijo za njih

A. Lebar:

Zgodovina svile

Domovina svile je Kitajska. Že 4000 let pred Kristusom je tam zelo pospeševal pridelovanje svile takratni cesar Fouhi. Spoznal je velik pomen svile za gospodarsko stran svoje države. Ker so znali pravilno negovati tam sviloprejk, t. j. malega metulja, katerega gosenica ob zabubitvi stori kokon t. j. bubo, ki je vsa zapredena v svilene niti, je bilo to delo zelo hvaležno in je vso deželo zagrnila svetla in dragocena tkanina. Iz hvaležnosti so postavili Kitajci tempelj boginji svile, Juenfi, ki so ga obdajali gaji murbovega drevja, katerega sveže listje služi gosenicam sviloprejke za hrano. Cesarica sama je vsako leto v zgodnji pomladi darovala boginji pomladne darove.

Vsi vladarji Kitajske so smatrali za svojo dolžnost, da sviloprejtvo čim pravilneje negujejo. Od leta do leta so stopnjevali pridelke iz te panoge, tako, da svila tam ni bila luksuzno blago, ampak splošna last vsa prebivalstva. V zgodnjih zgodovinskih časih so Kitajci cenili svilo tako visoko, da so zamenjavali kokone za drugo blago in celo uporabljali kokone kot denar.

Z vso strogostjo je čuvala vsakokratna vla-

uresničenje, kar pa ni samo v njihovo korist, temveč v korist vsega človeštva. Kajti če se ne bo rešilo socialno vprašanje s sodelovanjem vseh pripadnikov ljudstva in po njegovi volji, jih bodo skušali rešiti nekateri po receptu — sovjetske države. Tega si pa najbrže večina ne želi.

Zato je dolžnost vseh katoličanov, da se zanimamo za socialno vprašanje našega časa. Poznati moramo njegove težave in pota do rešitve. Ne smemo stati ob strani kot mlačni opazovalci, temveč se moramo uvrstiti med borce za nov krščanski in socialni red, za demokratično gospodarstvo, za sodelovanje delojemalcev v gospodarstvu. Novih, boljših časov ne bo prineslo samo udarjanje, da smo katoličani in da hočemo to tudi ostati. Potrebno je, da smo dejavni kristjani, katoličani tudi v javnem življenju, da storimo za uresničenje pametnih zamisli vse, kar moremo. Discipliniran in papežu poslušen katoličan — dela!

da nad skrivnostmi reje sviloprejke in predelave kokonov. Kdor je jajčeca, metulje ali gosenice in celo sadike murbovega drevja hotel spraviti čez kitajsko mejo, je veljal za izdajalca in je bil tudi kot tak kaznovan z najstrožjimi kaznimi.

V drugih deželah so z zavistjo opazovali lepe uspehe Kitajske v pridelavi svile in so plačevali čudovite cene za nenavadno in tako iskano tkanino. Dolgo vrsto let je ostalo vse kitajska skrivnost in pridelava svile državni monopol.

Okoli leta 555. se je posrečilo perzijskim menihom odnesti jajčeca sviloprejk v votlih popotnih palicah čez kitajsko mejo v svojo domovino in hiter ter nenavaden razmah v pridelovanju svile je bila posledica. Od tu dalje pa so različne države, ki so v svojem kulturnem razvoju prednjačile, tudi z velikimi uspehi pridelavale svilo v velikih množinah. Zato pa v zgodovini svile razlikujemo kakor v kulturnem razvoju tistega naroda različne stopnje svilske kulture in celo istočasno ob višku kulture višek svilske produkcije.

V 7. stoletju je prišel glas o negi svilo-

prejke in pridelovanju svile v bizantinsko prestolico in še dalje v Egipt. Kopti, ki so tam prebivali, so v svojem visokem estetskem razvoju prav mnogo pripomogli k najrazličnejšemu pridelovanju svile in zlasti k izdelavi svilenih blagov najrazličnejših vrst.

Na Japonsko so zanesli nego sviloprejke v 2. stoletju po Kr. Podnebje in ugodnost tal sta zelo pospeševala sviloprejstvo, da se je dvignilo k pravemu ljudskemu gospodarstvu.

Še hitreje pa se je udomačilo sviloprejstvo v Indiji, kjer so že poskušali s tamkaj divje živečimi drobnimi sviloprejkami, a se je šele z uvoženimi sviloprejkami pravilno dvignilo.

Mavri so s svojih osvojevalnih pohodov v 8. stoletju prinesli svilo tudi v Španijo. Istočasno so jo spoznali tudi v Italiji; vendar tu ni našla posebnega zanimanja, v Španiji pa je v 10. stoletju že ponehavalo zanimanje zanjo.

L. 1146 so jo nanovo prinesli v Sicilijo. Šele v 13. stoletju se je svilogojstvo v Italiji prav razmahnilo. Mesti Lucca in Amalfi, ki imata za to posebnō ugodno podnebje, sta v tem prednjačili. V hitrem razvoju so pokazale zlasti Benetke, Genua, Florenca, Milan, Bologna, Piza in Siena posebno lep dvig svilogojstva.

Ko so l. 1453. Turki podjarmili Bizanc, je prenehala vsakršna trgovska zveza z vzhodom in je tako ostala Italija do 17. stoletja vodilna glede pridelovanja in izvoza svile. Da je renesanca imela velik vpliv na predelavo svile zlasti kar se tiče ornametike pri izdelovanju, je umevno.

Notranji boji Italije v 14. stoletju, ki so izgnali celo papeža v Francijo, so bili vzrok, da se je tudi svilogojstvo zaneslo v Francijo. Italijanski sviloprejci in tkalci so ustanovili v Lyonu prvo tkalnico za svilene izdelke. V južni Franciji so zaradi ugodnega podnebja za svilogojstvo začeli z njim kar na veliko. Tako je vsa nadaljna stoletja Francija ostala vodilna v pridelavi svile do današnjih dni.

Iz Francije izgnani Hugonoti so uvedli svilogojstvo v Angliji, Nizozemski in v Švici. Friderik Veliki je pozval sviloprejce in tkalce v Nemčijo. Najbolj cvetoče se je razvilo svilogojstvo v Nemčiji v Porenju, kjer je tudi vinogradništvo najbolj razvito.

Severne države zaradi neugodnega pod-

nebja niso prišle za svilogojstvo v poštev. Zelo dobro pa je izrabila Švica v južnih predelih vse ugodnosti za pridobivanje svile, ki jo tudi v lastni švicarski industriji predeluje in izvaž.

Vidimo torej, da je Evropa v dobi stoletij kmalu nadkrilila prvotno domovino svile, Kitajsko. Tam še danes svilena tkanina služi preprostem ljudstvu in tudi pridelovanje ni prišlo do tistega razmaha kakor v Evropi. Zato kineški izdelki niso posebno iskani, ker so za razvajeni evropski okus preveč primitivno izdelani. Pač pa Kitajska nudi Evropi velike množine svilenega vlakna, da si evropske tovarne po lastnem okusu izdelujejo tkanine. Zato tkanine, ki jih kupujemo kot »kineško svilo« niso v resnici to, kar pravi ime, ampak iz kitajskih vlaken v Evropi stkanu blago. Tako sta ostali Kitajska in Japonska najproduktivnejši izdelovalki svilene preje, dočim so vse evropske države, ki so se bavile s svilogojstvom, bolje z rejo sviloprejke, zaradi nepravilnega podnebja za gojitev murbe kot glavne hrane sviloprejke, ali zaradi ovir pri gojitvi sviloprejke same, morale to delo opustiti. Le Švica, Italija, Nemčija in v neki meri tudi naša država se še bavijo z pridelovanjem svile, ki pa ni tako plodonosna, kakor bi si predstavljal izvrsten gospodarstvenik.

E. Drolc:

LEPŠA KOT ZAKLAD BOGATI!

Po vsem širnem svetu, čudežna lepota seva. Včasih vsaj, zemljanu vsakemu srce ogreva. Včasih vsaj, priklene sina nase, da v naročju njenem, živi, trpi in rase.

Daleč tam od suhe zemlje — sredi tihega morja

se kristalni, skoraj skriti biser lesketa.

Po tem biseru pač mnoga roka seže; a krasote te nikoli ne doseže.

Med živimi težkimi skalami — drag zaklad počiva ne oziraje se na srečo svojo, a samo o drugih sniva.

Ne more pa bogastva vsega drugim dati, hoče še lepoto vase zakopati.

Ah, to res je tiha, nepriznana pesem, jaz jo iz teh krajev — v srečni hram odnesem. Saj to je podoba Tvoja — mati mnogo lepša kot zaklad bogati.

Starček roma

Slonel je ob zidu in ogledoval potnike... Starček, drobnih oči, priprtih ustnic, ki so bile podobne ubeglemu smehljaju.

Tam na klopi, pa se je prešerno razživljala mladina. Ni videla starčka, kako bi bil počesčen, če bi ga povabila v svojo sredo na boren prostorček, tudi on bi se rad smejal, tako kot včasih, ko je bil še mlad... da tudi starček je bil mlad.

Peron se je napolnil s potniki. Sivolasi starček se je pomešal med množico, katera ga je zakrila mojim očem. Skozi val ljudstva je od časa do časa udarjal na uho bohoten smeh mladih — in skozi prerivajočo množico, mi je bilo možno ujeti starčev pogled.

Še vedno je stal. Nihče mu ni ponudil sedeža. Utrujeno se je naslanjal na zid, gledal mladino in se ji nezavedno nasmihal. Njegov obraz je pričal, da ga že dolgo ni božala dobrota notranje zadovoljnosti, da se že dolgo ni oddahnil ob topli roki.

Zasmilil se mi je... Ne vem kdaj, stala sem pred njim, ki je bil velik in slok, da se je krivil. Poskušala sem razumeti njegov položaj. Glasno mi je zaupal svojo žalostno usodo, tako, da je mladina na klopi utihnila in prisluhnila...

»Bolan sem, bolan! Odkar je mlada na domu je vse drugače...«

Zamahnil je s koščeno roko in se ozrl po potnikih.

»Pa kaj bi vam pravil, — ste še mlada — ne veste, kaj se to pravi, celo življenje trpeti pomanjkanje, in delati, za srečo enega otroka, za sina.«

Oddahnil se je in kimaje nadaljeval: »Te žuljave roke... in moja rajnka žena, Bog ji daj dobro, pripravila sva mu lep dom. Ona je želela, da bi najin otrok lažje živel!«

Dolgo je molčal, molčala sem tudi jaz, prevelika bridkost starčeve usode me je ganila.

»Ko se je oženil in zagospodaril z mlado Rozo, sem se umaknil in dal še poslednje, kar sem imel.« Prestopil se je in vzravnal. »Oh, saj ne veste kako je, ko je človek star — ne bom tožil — moj sin je! — A Roza...!«

Potegnil je iz žepa veliko pisano ruto in si obrisal potno čelo in spotoma mokre oči.

»Veste, danes grem iz bolnice. Naša mlada mi je kuhala tako hrano, da, da bi čimprej... seveda, da bi se me iznebila... Bojim se iti domov, kričala bo in vpila, zakaj me ni sprejela hiralnica... Tako delajo mladi — a vse sem jim dal.« Gledal je v tla in čakal, da se umiri.

»Zdaj grem še k Mariji Pomagaj, da se poslovim, saj ne bom več dolgo.«

Spremila sem ga do vlaka, bodrila in dvigala v njem še zadnji up. Prosila sem ga za tiho molitev pri Mariji. Stisnil mi je roko v slovo, krčevito jo držal z obema rokama in jokal, jokal... »Zakaj ni taka naša mlada, ah kako lepo bi bilo na posestvu! — Pa saj bom umrl! Marija Pomagaj in moja rajnka žena, mi bosta to sprosili!«

— — —

Bila je to poslednja vožnja, zadnja uteha, samotna, a upapolna pot v večnost...

DVE KRONI

(Nadaljevanje.)

Vroč je zaplalo v njej pri tem očitku. Prav ima, saj je res tako; toda ona ne more pomagati. Ne more in ne more!

»Ne morem, Stane, — ne upam si domov —«

Tanek posluh ima za vse primesi zvoka. Poslušaj bolj s srcem v teh urah stiske in bolečine. In začuti iz njenega glasu tožbo in težo. Pogleda jo in se dotakne s pogledom

žgočega strahu v njenih očeh. Usmiljenje se primeša njegovi zagrenjenosti.

»Zakaj, Marija? —

Samo eno dobro besedo izreče — samo eno; toda vsa njegova duša je v tej besedi in še tudi v besedi »sestra«...

Čuti to njegovo dobroto, ki odpira zapah v njeni duši in sprošča njene solze. Ves po-

nos izgine, v solzah mu odkrije svojo veliko krivdo...

Njegovo srce se izpreminja med njenim pripovedovanjem, zakrije lastno bol, ki se umakne tuji bolesti.

»Uboga Marija!«, reče; nič je ne obsoja, nič ne oporeka. In še: »Pomagati ti hočem« — Sestra mu je od te ure dalje.

»Ob osmih odpelje vlak proti Delnicam; prej pa se bova peljala k advokatu P. Ta mi bo posodil denar, da ga poneseva blagajničarki in ko bova sedela v vlaku, bo vse dobro.«

Sproščen vzdih iz globine njenega tako težko obloženega srca; toda njegov pogled je obvisel na njenem obrazu. Ni na njem pravega izraza resničnega veselja; v očeh gori...

Zato mora zastaviti še eno, težje vprašanje: »Ali je samo to, Marija?«

Kakor odrezana pade njena glava v dlani in iz oči se ulivajo solze, solze...

»Kaj je še? Marija, povej!« Kakor kamen je leglo na njegove prsi. Vprašanje je trdo — kakor prošnja za smrt.

»Poštar je — lump —.«

»Ta iz Delnic?«

Samo prikima; med prsti pa teko solze in teko...

Vroč mu je postalo; teža na prsih je skoro neznosna. Pred njim se pojavi razuzdan obraz; ne ve kod ne kam, ko gleda jokajočega otroka. Pa je zopet prošnja tu: Pridi domov, pridi domov!

Razume pa prav dobro, da domov ne more, da ne sme prinesiti sramote v pošteno hišo. Pa vendar mora domov, zaradi očeta, ki umreti ne more...

Ljubi Bog, kje naj najde pot?

Tedaj dvigne Marija glavo; smrtnožalostne so njene oči, ki hočejo vse povedati, vse.

»Saj bi rada šla domov, zaradi očeta — ker zdaj vem, kaj se pravi nositi težko krivdo. — In — kako je, — če nihče — ne pomaga...«

»Če nihče ne pomaga« — ali ni to, kakor bi trkalo za pomoč na njegovo srce? Za očeta želiš pomoči — pomagaj vendar še tudi meni! — — —

Zunaj je namenoma nekaj zaropotalo, sliši se opominjajoč kašelj in nekdo narahlo potrka na vrata. Gospodinji se čudno zdi, kaj si imata ona dva toliko povedati. Saj ne

Marija Žnidaršič:

POSLEDNJA PESEM...

V spomin † dr. Lojzetu Pollaku.

Kaj res se je umirilo srce Tvoje in zdaj načrtov ne bo več kovalo? — Čuj, ali res za vedno je obstalo, in dokončalo je težavne boje? —

Ah, le zakaj najboljši nam odhajajo?! Za njimi pa nastajajo vrzeli, ki nihče, prav nihče jih ne zaceli, in naša srca se pri tem razkrajajo...

Nocoj iz sna zbudila sem spomine: Sredi vročega poletja sva se spoznala, a na jesen v slovo sva roke si podala, in Tvoj obraz je bil poln bolečine.

Danes spiš — daleč tam nekje za logom, jaz sama sem in pesem v slovo pišem... S trudno roko si žgoče solze brišem in tiho kličem: Lojze, zbogom, zbogom!

ve, da se za ozkimi vrati bojuje boj za življenje in smrt, za vstajenje ali pogin...

Stane se zravnava. Zavora na Kopačevem vozu hoče biti do konca. Prav do nebeskih vrat, potem pa bo Bog posegel vmes.

Prav k Mariji stopi, da se njegovala roka dotakne njene rame, da čuti burni utrip njene srca. Toda dobro se zaveda, da je to sveta bližina, da visi med njima blesteč meč. Naravnost in globoko ji pogleda v oči:

»Marija, hočem ti pomagati, kljub temu, tebi, tvoji materi in mojemu očetu.«

V njenih očeh je vsa njena duša, uboga in gola kakor novorojenček: »Stane, kako boš to mogel —?«

»Peljal te bom domov — postala boš moja žena —«

Zakrila si je oči z obema rokama; zdaj spregovori on še eno odrešilno besedo: »Kmalu, Marija —«

Zdrknila je pred njim na kolena; vsa je njegova v ljubezni in ponižni vdanosti.

Dvignil jo je s toplimi zvestimi rokami.

»Vse bo zopet dobro, Marija, verjemi mi, vse.«

Dva tri trenutke je vse tiho; a vendar je v njih vstajenje in novega življenja začetek.

»Le nič se ne boj, Marija! Ob sedmih pridem pote — potem pa se peljeva domov za vedno.«

»Za vedno, Stane.«

Dotaknil se je z ustnicami njenega čela, kakor bi se je dotaknil tih blagoslov. Potem pa je stopil skozi vrata na hodnik.

»V imenu umirajočega se vam najlepše zahvalim, milostljiva gospa, za potrpljenje. S prvim vlakom se bova odpeljala v Delnice.«

V prihodnjih urah so misli le begale. Kakor vihar pretrga temno sivino oblakov in se pokaže modrina neba kakor cvet v višini in se naenkrat prikaže zlato sonce, prav tako se je pretrgal zastor v Marijinem srcu, kjer je vse dotlej lebdela le siva skrb, bol in strah. Vse malo, neznatno in drobno je na mah izginilo; dvignilo pa se je nekaj lepega in svetlega, ki mu Marija ni znala imena. Vedela je le, da je to veliko, svetlo in lepo nastalo iz očetove in materine ljubezni, je cvet in sad nekdanjih materinih molitev, iz katerih se smehlja Marija s Sv. Gore.

Ves topel je Marijin pogled in mehke njene kretnje. Srce je odvrгло vse igračkanje; kakor krvava proga teče preko njega še krivda, toda venček je položen nanjo, ki jo že vso pokriva: ljubezen.

Brez besede sloni Marija poleg Staneta v vozu; poljubila bi njegovo zagorelo roko in bi mu rekla: Vem, Stane, danes me jemlješ le iz usmiljenja. Toda nekoč, prisegam ti, me boš obdržal ob sebi iz ljubezni in ne samo iz dolžnosti. Če boš krivičen, bom molčala; če boš trd, te bom ljubila. Naj bi bilo delo še tako težko, rada bom delala, le ne spodi me od sebe!

Kakor kladivo tolče Stanetovo srce. Tako nekaj velikega je povedal Mariji; visoko hišo je sezidal s svojimi besedami in zdaj vse te besede teže njegovo dušo. Da je mogoče nekaj tako velikega povedati v tako kratkem času?!

Predrami ga topla drobna kapljica na njegovih roki. Zopet stoji pred njim naloga njegovega življenja, da je zavora na Kopačevem vozu do konca. In če se je ta voz že ustavil?

Zdaj si se prikoval na drug voz, Stane, ali to veš?

V prihodnji poluri je vročičen strah iznova prevzel Marijo. Denar je advokat takoj posodil in v zaprti kuverti ga je izročil Stane mali blagajničarki. Nihče ni vedel o tem.

Kakor upihnil je plamen, ki je vse te dni razjedal vse Marijine misli in tema ni več tako strašna, ko je poravnana krivda.

Ali vsa?

Ta polura je zakopala tvojo manjšo krivdo, Marija. Vse svoje bodoče življenje pa boš morala skrbeti, da pokoplješ ono drugo, večjo.

— — —

Opoldanski zvonovi iz vseh bližnjih cerkva so ju pozdravljali, ko sta se peljala proti domači vasi. Pred Kopačem se je ustavil voz; Lenica je slišala voz in je prišla iz sobe. Najprej je zagledala Marijo s čudnim bleskom v očeh — pa je pogledala takoj molče tudi na znotraj...

»Kako je očetu?« je vprašal Stane.

»Vedno pri starem, le vidno slabi.«

»Hvala Bogu, da še ni prepozno!«

Hitro dalje do Barbine hiše!

Štirinajst ur sedi Korbarica na pručici ob nogah svoje usode. Tehtnico gleda, obe skledi sta še prazni. Kaj bo položil Bog v eno? Na to Korbarica čaka.

Korak v veži in nekdo odpre vrata.

Korbarica sedi in se ne predrami, le blebdi obraz obrne proti vratom, od tam bo prišla končna sodba zanjo...

Stane stoji na pragu in že prihaja bliže; tako je bilo tudi pred štirinajstimi leti, ko ji je prinesel ključce. Danes pa ji prinaša več: Marijo, njenega otroka.

»Mati, mamica!« Na kolenih leži pred njo in skriva obraz v njeno naročje. »Mati, odpusti — pri tebi bom ostala — Mamica, odpusti!«

Zatrepetalo je v njej, popustila je vsa trdota. Nikoli te nismo videli jokati v tvojih okameneli bolesti, Korbarica!

Okoli ust se je streslo: »Marija...!« in nizko se skloni, da položi svojo glavo na hčerino in skrije s solzami oblit obraz v njene črne lase. Kakor bi se hotela izjokati trnjeva krona na otrokovi glavi...

Ko se dvigne, je njen obraz ves mehak in poduhovljen, kakor obraz matere v njenih blagoslovljenih urah. — Že iščejo njene oči podobo Žalostne Matere nad posteljo: »Držala si besedo, Devica Marija, — zdaj bom jaz svojo.

Stane, hvala ti! Kakor svojega sina te hočem ljubiti od danes naprej. Pojdi, — oče naj v miru umrje; pomagati mu hočem!« — — —

Med vrati sta srečala zdravnika.

»Zdaj naj se nihče ne oddalji, bliža se konec.«

Tiho so se odprla vrata in vstopila sta Korbarica in Stane, tiho in skrivnostno. Ob postelji stoji Lenica; v kotu čepi Marica.

»Re-zi-ka!?!«

Še vedno jo išče njegova nemirna duša. Solze so stopile Korbarici v oči; krvoločna je bila! Tako je tipal za njo sto- in stokrat — in ona ga je pustila v tej grozi! Zdaj se je sklonila nadenj in med blazinami zagledala obraz, izpremenjen, ves drugačen kot nekdanj. Nobene surovosti ni v njem, nobene podlosti; peruti večnosti so se že čezenj raprostrle. Beseda božja je to, ki neslišno govori samo srcu in duši.

Prijela je njegovo iščočo roko: »Tu sem, Andrej...«

»Re-zi-ka — ali-si-res ti?!« Kakor, da se je zasvetil obraz v sreči.

»O — da — si le — prišla...! A-li si še hu-da... Re-zi-ka...?!«

»Nič več, Andrej!«

»Saj - bi - ne - imel - miru - Re-zi-ka... ne-bi - mogel - mirno - po-či-va-ti - brez - tvo-je-ga - od-pu-šča-nja...«

»Vse sem ti odpustila, Andrej in vse pozabila, vse!«

»Re-zi-ka...« Kakor da so se odprli studenci, so privrele solze iz njegovih oči. »Re-zi-ka... ne-kaj - bi - ti - še rad - po-ve-dal. Da-nes - ko - si - ta-ko - do-bra... e-no še - Re-zi-ka...«

»Kar povej, kar reci, Andrej!« Pa mu pusti svojo roko, da jo drži; počasi obrne glavo proti njej, skozi obvezo priteče kri. Še enkrat jo pogleda z ugašajočimi očmi.

Ana Galetova:

Še žive

V Boštanju pri Sevnici se je zbralo 16 deklet na gospodinjskem tečaju. Prav tiste dni, ko so zaključile svoje delo in svojo šolo, je pisal časopis: »In kljub vsemu kmalu ne bomo več imeli mater, ki bi vedele, kakšna dolžnost se drži njihovega imena. Take matere so že umrle.«

Ali ne verujemo premalo vase?

Prilagam venček izpovedi, ki so jih za

Fr. Kunstelj:

NA PODSTENJU

Na podstenu pred hišo
se otroci igrajo.

Zlatega sonca prameni
jim med kodri
plapolajo.

»Kje misliš, da je Amerika?«
Tinče sprašuje.

»Tam kjer stric moj stanuje...
Daleč — kot od tu do oblakov.«

V sobi sedim
in poslušam...

»Nikar ne modrujte, negodni,
o daljni deželi!

Saj tu jo imate,
saj tu vam cedita se
mleko in med...«

»Rad - sem - te - i-mel - Re-zi-ka, ta-ko
rad... ta-ko - rad...«

Tišina, grobna tišina je nastala po teh besedah, zadnja je bila izgovorjena na pragu večnosti in v resnici zadnja na tem svetu...

Tiho so stali okoli njegove postelje in ihteli tiho v sebe. Preko Kopačevega obraza je zadrželo, enkrat dvakrat pretreslo prsi in duša se je sprostita telesne peze...

Stane mu je zatisnil oči; Lenica je držala mrtvaško svečo.

Presunjeni od veličine smrti so pokleknili okoli mrtvaške postelje. — Zdaj je Bog sredi med njimi, da sodi njegovo dušo...

»Gospod, daj mu večni mir in pokoj in večna luč naj mu sveti, naj počiva v miru!« je molila Lenica.

»Amen« so odgovorili vsi.

(Dalje prih.)

če, bi imela mati večje veselje z otrokom in otrok večje veselje z delom.

Minka.

Mati je otroku dolžna povedati na lep način odkod življenje. Kmečka žena živi med tisoči cvetov, ki iz semena vzklijejo. Te naj otroku najprej pokaže, da bo lažje doumel veliko skrivnost.

Malči

Slovenski običaji o Božiču se ne smejo izgubiti in pozabiti. Hvala Bogu, se še niso pozabili in ne izgubili. Na sveti večer z rožnim vencem v roki pokropimo in pokadimo vse prostore, pojemo vse božične pesmi, ki so nas jih naučili stara mati, luč pustimo goreti vso noč in na Sveti dan ne hodimo z doma.

Angela.

Mati bi morala biti vselej vesela, kadar jo njen otrok kaj vpraša. Na vsako vprašanje se da odgovoriti. Seveda, starosti primerno. Okoli in okoli so rožice, metuljčki, ribice. V njih življenju je toliko skrivnosti! In če otrok povpraša: odkod sem? V rožnem vencu je ta velika skrivnost naglas povedana. Tja se lahko zateče mati. Mora se, ker je čuvarica otrokova.

Francka.

Materinstvo — to je sveta ženska čast in njena najgloblja žrtev. Ženska mora ustvarjati dobro in ohranjati kar je lepega. Le taka žena, če ji Bog da milost, bo dobra mati svojim otrokom ali pa duhovna mati mnogim in mnogim nesrečnim. Biti mati in dati življenje drugim — to danes ni več moderno. Žene bi rade vse naslade življenja. Ubogi naš narod!

Pepca.

Ljubezen more biti samo nekaj zelo lepega. Fant, ki zahteva od dekleta samo zase nekaj, ne ljubi. In ni ga škoda, če gre.

Tončka.

Boljše je, če še pred oltarjem rečeš: »ne«, kot pa vse življenje gorje.

Minka.

Na žalost je tudi med našimi fanti in dekleti le malo prave, lepe, čiste ljubezni.

Pepca.

Deklica bi sama vsejala seme. Sama bi gojila rastlinico. Ko bi roža dobila popek in cvet, bi ji rekla: Vidiš hčerka, tudi ti si bila kot drobno semence. Rastla si kot ta rastlina ob mojem srcu. Ko si zrasla tako, ti je bil prostor pretesen, si se prijokala na svet.

Ana.

Ljubezen! O žalost! Ljubezen v današnjih časih zapušča vse narode. Vanje se naseljuje srd in sovraštvo. In nam je, kakor ko zatone sonce.

Mici.

Kako to, da matere ne znajo potolažiti otrok? Vsaka mati ima pisane cunjice, gumbice, papir. Iz cunjic so punčke, iz gumbov možiček, iz papirja pa sto reči. Preproste igračke razvesele otroka.

Julijana.

Mati naj nauči otroka lepih slovenskih pozdravov, ne sladkih poklonov. Slovenec se nič ne priklanja, on pozdravlja veselo iz poštenega srca.

Silva.

Če hoče mati, da bo otrok še bolj ljubil materinski jezik, mora z njim veliko prepevati.

Milica.

Če bi mati vzgojila otroka v dobrosrčne-ga človeka, se bo ta vedno lepo vedel, četudi nikoli ne bo čital knjige o lepem vedenju. Temelj dobrosrčnosti je vera.

Justi.

Ne z razprostrtimi rokami, ampak z besedo, ki vse ozdravi, čuva kmečka žena svojega otroka. In kadar beseda nič ne opravi, tedaj se dvigne utrujena roka, v čelo nagubano riše križ.

Moj rojstni kraj

Zadnji čas je prišlo zopet več opisov, ki bodo prišli v prihodnjih številkah na vrsto. Sem pa tja so nekateri stavki že nekoliko znani in podobni. Natečaj še traja.

Nagrajeni sta v marcu:

Markelj Marija, Kamenje pri Bohinjski Bistrici — in

Terezija Kmet, Gornji Podšumberk, Zagradec na Dolenjskem.

Markelj Marija:

MOJ ROJSTNI KRAJ

Lepa si zemljica slovenska! Pesniki in pisatelj ti opevajo. —

Ko bi znala in umela
tudi jaz bi pesem ti zapela.
Zlasti tebi — zemljica planinska —
ljubljen dolinica bohinjska! —

Bohinj! — Ali poznate ta skriti košček božje lepote? Tiho pokojno dolinico, počivajočo v objemu visokih planin. — Čudovit je ta kraj in njegove gore in njegove vode in čudoviti njegovi ljudje. —

Čudovit je ta kraj . . . Skrajni košček naše zemlje, ves ograjen z živimi mejniki. Ozka dolinica, okoli nje nizki griči, ki više prehajajo v zelene gozdove, nad katerimi se bočijo ponosne planine. — Kraljestvo Zlatoroga. — Tu so nekdanj bivalne bele žene na triglavskih livadah, tu je skrit v gori Bogatinu zaklad, ki ga čuva mnogoglava kača. Tu je znameniti Ajdovski Gradec, bivališče Črtomira, pogana — ki ga je ob izviru Save krstila Bogomila. Tu spe junaki iz svetovne vojne pri sv. Duhu za Bohinjskim jezerom in na Rebru pri Bohinjski Bistrici. —

Čudovite njegove gore . . . Kako naj opišem te naše ljubljene planine, brez katerih za Bohinjca ni življenja. Čudovite so — naj jih odeva katerikoli letni čas. — Sedaj jih pokriva zimska odeja. Vse bele so in čiste, kot mlada nevesta v poročni obleki. Krasne so, ko zažare v prvih žarkih jutranjega sonca — krasne, ko toplo rde v večerni zarji in gore na njih zadnji sončni poljubi. — In v jasnih zimskih nočeh, vse oblite s srebrnim luninim svitom. — Tako skrivnostno lepih noči ni nikjer, kot so tu v naročju planin. Kakor, da ti stopi srce v svetišče in ti vso dušo objame čudoviti mir božji. — V takih nočeh se mi dozdeva, da se nebo sklanja čisto k zemlji in diha nanjo odsev večnosti . . .

Črna prst, Raskovec, Rodica, Suha planina, Vogel, Podrta gora, Bogatin, Komna, Triglav . . . Kako čudovito skladno vas je umel Stvarnik razvrstiti okoli te zemljice. In tam v ozadju. — Gora Krn — gora bolečin in smrti — sveta zemlja vsa prepojena z mučeniško krvjo junakov. —

Čudovite njegove vode . . . V prečudno ozki dolinici, kjer stoji skala tesno ob skali, kjer se gore objemajo — vre iz njih osrčja živa pesem: slap Savice. »A Savica — hči kraljeva« — jo opeva pesnik. Kako čudovito lepa je tvoja zibelka! Kako kristalno čist je tvoj vir, kako bistri tvoji studenci! — Malo nižje doli . . . Kot ogromna božja solza, kot deviško-čisto oko deklice, počiva v dolini jezero, obsenčeno od visokih gora. Zeleni gozdovi odsevajo v njegovih gladinah in čudežno zlato cesto sipljejo po njem zadnji žarki zahajajočega sonca. V njegovih

valovih se ogledujeta cerkvena sv. Duha in cerkev sv. Janeza — najstarejša cerkev v Bohinju. V jezero priteka Savica, iz njega pa se izliva Sava in žubori v živih valovih skozi spodnjo bohinjsko dolino. Ob Savi se vije bela cesta, ob njej leže skromne vasice: Ribičev laz, letovišče ob jezeru, Laški Rovt, Polje, nad Poljem Žlau, kjer rastejo tepke in orehi. Kamenje — moj ljubi dom, Savica — dom mojih dedov in pradedov. Brod — rojstni kraj pisatelja dr. Janeza Mencingerja. — Prijazna kmečka hiša, pred njo košata lipa. Mimo nje žubori studenček v »Mlaki«, ki priteče iz Rudnice in čigar vode si zažele Bukovci še na zadnjo uro. Ob tem studenčku stoji skromen mlin — moja rojstna hišica. Tam spomladi najprvo skopni sneg, tu cveto prve »kurjovce« in »primožki« in »bohokove hlačice«. Ob koncu te vasi je cerkvena sv. Magdalene, katere zvonovi plakajo kakor spokornica. Tam je poleti na »Jakopovo« nedeljo žeganje, potem pa smo šli k teti Jeri v »gostje« in smo jedli »fancovte«. —

Pol ure od Broda leži ob Savi vas Bitnje — dom ministra Dr. Mihe Kreka. Tam je cerkev Matere božje, kamor Bohinjci romajo ob Šmarnih in na rožnavensko nedeljo. Tu se zelo rade mude naše mamice, da priporoče sebe in svoje Mariji Pomočnici. Za hribom »Ajdovski Gradec«, kjer je nekdanj stal grad Črtomira, — danes stoji ondi evharistični križ — leži vas Lepenjce, malo dalje proti Soteski pa Log in Nomenj. Na malem gričku je vasica Nemški Rovt, kamor posebno radi zahajajo Bohinjci za god sv. Antona Puščavnika. Gospodarji, da mu priporoče svoje prašičke — mladi rod pa izročča svetniku svoje srčne zadeve. — Desno od Rovta je vasica Ravne. Od tam se pozimi imenitno prisankaš na Bohinjsko Bistrico. To je zadnja postaja na Jugoslovanskih tleh in fara sv. Miklavža, pod katero spada moja rojstna vas. — O ti ljuba župna cerkvena! Nič ne sloviš po svoji lepoti in znamenitosti, četudi si sezidana celo s človeškimi žrtvami (kajti, ko so te gradili, se je podrl stolp), a meni si ti tako drag in svet kraj, tolikokrat dom miru in utehe. Ob tebi snivajo na božji njivi bohinjski gospodarji — molčeči, modri možje, globoke vere in žuljavih rok — ob tebi počivajo matere — mučenice. V cerkvi pa dobrohotno zre s svojega trona sv. Miklavž na svoje Bohinjce in jim včasih žuga

— včasih se jih veseli. Ob njem sv. Peter in sv. Pavel — velika moža božja. V stranskih oltarjih varuje može in fante sv. Jožef, žene in dekleta pa Brezmadežna. Meni se zdi, da Marija nima nikjer tako deviškega obraza, kot v naši cerkvi. O ti ljuba Gospa, koliko vzdihov si že čula, koliko solz posušila bohinjskim ženam in deklíčem! —

Bohinj delimo v dve dolini: spodnjo in zgornjo. V zgornji dolini je fara sv. Martina, ki je tudi starejša kot sv. Miklavža. Najvišja fara v Bohinju pa je Koprivnik, kjer je nekdanj duše pasel slovenski pesnik Valentin Vodnik.

Bohinjci se pečajo s poljedelstvom in živinorejo. Tudi lesna trgovina je dobro razvita in daje ljudem precej zaslužka. Bavijo se tudi s sirarstvom. Bohinj je tudi poleti in pozimi dobro obiskano letovišče.

Naša zemlja ni bogata. Zlasti proti Boh. jezeru po Bukovski dolini, so njene njivice plitve in peščene. A dobra je in zvesta. Krompir ni nikjer tako okusen kot pri nas in polja nam varuje pred povodnjo sv. Miklavž. Kadar nam manjka dežja ali sonca, pa poromamo k sv. Janezu, ki nas rad usliši. Sv. Anton nas varuje pred »hudo uro« in toča malokdaj uniči naše polje. Vetrovi in viharji nas ne vznemirjajo, ker se ubijejo v gozdovih in skalah. —

Lepa je pomlad v Bohinju, ko ožive polja in gozdovi in diha iz slehernega koščka zemlje novo življenje. Na Dobravi cveto šmarnice, najlepše majniške cvetice. Pride čas košnje. Dobra in Senožeta ožive. V zgodnjih jutrih se bliskajo kose — se belijo med travo in grmovjem, zavihani rokavi krepkih koscev Jožetov, Janezov, Franceljnov in Tonejev in gore rdeče rute grabljic — veselih deklíčev: Minčkov, Frančkov, Jerčkov in Špelc. Zabeljeni žganci in zelje nikjer tako ne dišijo, kot v zgodnjem jutru pod zeleno smreko na Senožetih. — Uro daleč prinese opoldne gospodinja na glavi težak jerbas — »južino«. Ješprenj in pleče, štruklje, zelje in »fancovte« — za malico pa fižola in skute, rženega kruha in kuhanih jabolčnih krhljev in hrušk. To so naše »dobrote«.

Ko je v dolini čas košnje in rože že zoré — tedaj šele zacvete pomlad na planinah. Takrat ženejo Bohinjci živino v gore na pašo. Ej, to so veseli dnevi! Planine ožive. Moški delajo ograde, majarce pa ribajo posodo in si urejajo bivališča — »stanove«.

Zvonci veselo pozvanjajo in pisane, cike, liske in bistrne zadovoljno mulijo sočno planinsko travico. Vrisk in pesem se razlega z gore v goro. Po vrhovih pa gore rdeči grmiči »burje« in cvete encijan, marjete in spominčice — še više gori mežikajo v sonce mehki cvetovi žametnih planink. Da — »na planincih lušno biti...«

Pride jesen. Ko pospravimo krompir, pride na vrsto koruza. Zvečer jo »majijo«. »Pridite majit« — se vabijo sosodje. Pri »majenju« je tako prijetno. Toliko lepih in veselih, pa tudi »groznih« zgodbic vedo stari in mladi. Kako so včasih trli, kako je bilo »na preji«, kako so »fantovali« in svatovali, kako so v starih časih videli »nebo odprto« in slišali »spomin« in »peklensko jago«. O, to so zanimivosti, ki jih danes ni več. Majijo do polnoči, potem je večerja: zeljnata solata s špehom zabeljena, skuta in čaj ter pečena jabolka.

Koruza je omajena in spletena v rumene kite, ki zlate sončne stene naših hiš — da se posuši in jo potem »rofkamo«. Po kuhinji prijetno diši po kuhanih »oblicah«, v dimniku pa se suše klobase, reberca, krače in plečeta — kako je prijetno takrat pri nas.

Zimo sem že opisala. Samo o smučanju, za katerega je tu res pravi zimski raj — in o topli peči naj še povem. Res, ko bi še kolovrati brneli svojo pesem, kot so jo še pred tridesetimi leti, potem bi ne bilo nikjer lepše, kot pri naši peči v zimskih večerih. Ponekod pred Božičem »nosijo« Marijo in čudovito lepa je ta pobožna navada. Kako ganljivo se poslavljajo od nje žene in dekleta, ko jo prenesejo v drugo hišo: »O Marija, mati ljuba. — oh zakaj že od nas greš... In še in še ji naročajo srca: »Ne pozabi, da Marija prenočila si pri nas — oh, zato pa tovarišija naša — bodi vsaki čas!«

Bohinjske hiše ni brez Marijinega oltarčka, ne bohinjskega okna brez nageljna in rožmarina. Bohinjski fantje in deklíči radi zapojejo in Bohinjci imamo še celo svojo himno, ki je nima vsak.

Takole se glasi:

»Čudapolna Kranjska zemlja —
daleč ti enake ni.
Imenitna sestra Švica,
vse o tebi govori.
Imaš planine in doline,
da oko mi ostrmi.

Mi Bohinjci sredi raja,
radost sladko uživamo.
Hladna sapica izhaja
tu — Savico pijemo.
Rož'ce krasne — zvezde jasne
mične tukaj vidimo.

Po jezeru rib'ce igrajo —
gladko plava ladjica.
Ptice spevajo — po gaju,
žlahтна raste travica.
In Bohinjka — ljuba Minka,
je najzalša deklica!

Triglav naš je kralj planine,
premogočni star očak.
Navdušuje svoje sine,
nepremagani mejak.
Kraj gorenjski — kraj bohinjski,
bodeš mi spomin sladak!«

Bohinjci smo veseli ljudje. Pesem nas takole opeva:

»Gorenjca, Bohinjca
vsak lahko spozna.
Če ne žvižga, če ne poje —
pa v cokvah cokva.«

Tako je. Res smo ljudje svoje »sorte«. Na zunaj vsi plahi in nerodni se ne znamo klanjati, ne uglajeno govoriti. Tudi nekoliko trmasti smo včasih. A srce nam je mehko in tiho, a zvesto ljubi in trpi do solz in se sramuje nazunaj kazati svoja globlja čustva. Bohinjske matere ne ljubkujejo svojih otrok — a njih ljubezen prestavlja gore. Med sabo smo precej glasni, tudi skregamo se včasih. A naša srca rada odpuščajo in še mrličev ne pokopljemo, dokler si ne odпустimo. — Na koncu vsake vasi je kapelica — tam se rajni zadnjič poslovi od svoje vasi. Sosed pogrebec izpregovori v njegovem imenu: »Sosedje in sosede! Če se je rajni komu kaj zameril — naj mu iz srca odpusti, če zavoljo njega ne — pa za voljo božjo!« In se ločimo v miru in je vse poravnano in odpuščeno. —

Naš rod je krepak, ker ga rede žganci in mleko. Če nas obiščete — vam bomo pristregli s skuto in klobaso. To je vse pristno bohinjsko. Le pridite! Ko boste odhajali, pa boste z nami vred zapeli prav od srca:

»Kraj gorenšči — kraj bohinjšči —
bodeš mi spomin svašče!«

J. Gereley - Raša Mastnak:

Izobraženo dekle

(Nadaljevanje.)

NA POTOVANJU

Nevzgojeni potniki.

Ako meniš, da obstoji pravilo olike za potnike le v tem, da se ne smeš sklanjati skozi okno in ne vleči za zasilno zavoro, potem se zelo motiš!

Tudi potovanje ima svoja posebna pravila olike. Sicer se da tudi brez njih potovati, toda to ni olikano in prijetno tudi ne.

Ali si že imela kdaj sopotnika, ki je sedel brez suknje, ali pa se je iztegnil po vsej dolžini sedeža in je glasno smrčal? Ali drugega, ki je zajtrkoval lovsko klobaso in nemoteno kadil močno cigaro, s katero je ves oddelek zadimil? — Da? — Potem ni treba izgubljati mnogo besed, da poudarim potrebo pravil olike in dostojnosti tudi na potovanju.

Le nikar ne misli, da so gospe vedno prijetne sopotnice! Ne sede sicer v srajčnih rokavih; so pa zmožne pripovedovati prija-

teljici tako intimne stvari, da drugim ni prijetno in ne vedo, kam naj gledajo. Mnoge imajo ustni ustroj kot mlinsko kolo, — venomer se vrti in je resna nevarnost, da se začne poslušalcem v glavi vrteti. Le glasen, preglasen smeh prinese izpremembo v klepetanje.

Gotovo poznaš tudi dame, ki vzamejo svoj kovček iz mreže in ga polože pol v svoje, pol v svojega soseda naročje in iščejo brez konca kakšno stvar v njem. Potem ga postavijo zopet nazaj, pri čemer odmakne sosed — najbrž ne brez vzroka — svojo glavo v stran. V teku časa se seveda taki prizori ponavljajo. Dobro je le, če še dama ni v kovček preveč naložila; kajti prenapolnjeni kovčeki se radi odpirajo in izprazniijo svojo vsebino ne samo na tla, ampak tudi po glavah in naročjih sopotnikov.

Pri mladih ljudeh je zopet navada, da so neprestano lačni — izjemoma, če ne mislijo

od žeje skopneti. Ker jim je dolgčas, cmokajo z glasnim odobravanjem in mečejo kosti in peške preko glav sopotnikov skozi okno.

Najraje sede v notranjosti kupeja pri oknu. Ako pa je slučajno postaja na drugi strani, potem pa se drenjajo med ozko vrsto kolen na hodnik. Tako ozko pa v oddelku nikoli ni, da ne bi imela dekleta čez kolena prekrižane noge. Kako visoko stoji pri tem krilo, bi vedeli povedati tisti, ki sede nasproti, ali, ki gledajo s hodnika v kupe.

Dandanes se večkrat zgodi, da kadí samo en človek v kupeju in ta edini je — mlada deklica.

Gotovo je tudi, da je treba nešteto krat popraviti frizuro in pri tem jemati iz torbice vse potrebščine in nepotrebščine: glavnik, puder, barvilo za ustnice in ogledalo, v katero se je treba pogledati nešteto krat, kakor tisti v evangeliju, ki se je pogledal v ogledalu, pa je pozabil, kakšen je in se mora zopet pogledati. Dekle pač ne more biti nikoli dovolj lepa. No, in treba je tudi pokazati, da se samostojna, moderna deklica ne briga za neumne predsodke, ki se imenujejo moda...

Kako potuj...

Preden vstopiš v oddelek, poglej na napis nad oddelkom, da bo pravi. Ako dobiš dober prostor za nekadilce, ostaneš tam. Če ne, si poiščeš drug oddelek, kjer sede že dame. Nikoli ne vstopaj v prazen kupe, če potuješ sama; tudi v tak oddelek ne, kjer bi bil samo en sopotnik. Zate je mnogo boljše, če se voziš v takem kupeju, kjer je več ljudi.

Kakor hitro si dobila prostor, opazuj okolico ali pa izpolni čas s čitanjem, zlasti, če ti je pokrajina znana.

Ako imaš tovarišico, se lahko v mirnem tonu pogovarjata, ne smeta pa motiti drugih z neprestanim klepetanjem. Ako si trudna od sedenja, greš lahko na hodnik; stoj pa tako, da ne zapiraš razgleda vsem drugim. Ne stoj na potu, če hodijo ljudje mimo, ampak se uslužno umakni nazaj v kupe.

Na daljšem potovanju se moreš poslužiti tudi jedilnega voza, zlasti, če se nisi oskrbela z jestvinami že doma. V tem primeru ne pozabi, da se vlak premika. Trdno drži jedilni pribor! Ne opiraj roke, v kateri držiš kozarec, na mizo, da se ti pijača ne razlije.

Ako stoje ljudje na hodniku, ti pa bi rada mimo, zaprosi z vljudnim: »Ali smem prositi?«

Napravi si načrt že pred potovanjem, kdaj boš prišla na cilj, ali ti bo treba prestopiti ali ne, koliko časa imaš za prestopanje in kako se imenuje zadnja postaja pred ciljem. Pri prestopanju vselej vprašaj sprevodnika, v kateri vlak moraš stopiti.

Ako si nočeš vstopanja, izstopanja in prestopanja otežiti, potem poslušaj moj nasvet: Ne jemlji mnogo prtljage s seboj! Spretno zloženega gre tudi v manjši kovček mnogo. Potrebno pa je, da različnih kosov ne namečeš enega na drugega, ampak vse, kar misliš vzeti s seboj, smotno urediš, zložiš in položiš v kovček tako, da so izrabljeni vsi prostorčki. Težji predmeti: knjige, perilo pride spodaj. Vmesni prostorčki se napolnijo z nogavicami, robci in sploh manjšimi rečmi. Čisto na vrhu leži lahka, v velikosti kovčka zložena obleka. Toiletna torbica s priborom za umivanje, brisača in kar rabiš večkrat, spraviš v poseben ročni kovček. Da imaš jestvine posebe snažno in okusno zavite, se razume.

Najpriporočljivejša obleka za potovanje je volnen kostim, ki se ne mečka, pralna bluza, pralne rokavice in lahka čepica. Ako imaš razen tega še dežni plašč, ki se da na malo zložiti in položiti v kovček, potem je tvoja obleka za potovanje namenu odgovarjajoča in elegantna.

Poznanja na potovanju.

Ako potuješ sama, bodi pri sklepanju novih znanj zelo previdna. Ne govori s tujimi — tudi gospemi ne — o sebi, o cilju svojega potovanja, še manj o svojem denarju. Zlasti pa ne pokaži, da ti cilj tvojega potovanja ni znan in da bi rada o njem kaj več zvedela. Bolje je, da tiho poslušаш, če sopotniki o tem govore, kakor pa, da se pokažeš nevedno in celo potrebno tuje pomoči. Vsekakor pa se tozadevno pred odhodom z doma o vsem porazgovori in si izposluj potrebnih navodil od društev, ki so prav v ta namen ustanovljena skoro v vseh večjih krajih in se pečajo prav s pomočjo mladim potujočim dekletom. So to Društva za varstvo deklet s svojimi Kolodvorskimi misijoni, po katerih potujoča dekleta sprejemajo ob prihodih vlakov.

Zapomni si tudi to, da ne sprejemaš nikoli od tujih ljudi ničesar, kar bi ti ponujali! Povsod se dobe prikriti agenti, ki preže na mlade žrtve. Seveda se največkrat pokažejo v najboljši luči in ni niti najmanjši sum možen; zapazila bi morebiti prepozno, ko bi te z iznajdljivo prijaznostjo že kdo zvalil v svoje mreže. Mnogo manjše zlo je, če zavrneš svojega prijaznega sopotnika z vljudnim toda zadržanim izrazom, kot pa da prideš z lahkomišelnostjo zaupljivostjo v nevarnost.

Ako potuješ sama, ne smeš nikoli prenočevati v gostilni. Nevarnosti, katerim je v hotelu izpostavljena mlada deklica, ti pač ne morem naštet. Skrite so in bi mi niti ne verjela. Svetujem ti, da se tudi zaradi stanovanja zaupno lahko obrneš na prej imenovana društva, ki imajo prav za potujoče ženstvo vedno pripravljena stanovanja. Ne reci pa z drznim samozaupanjem, da se kot moderna deklica v svetu ničesar ne bojiš. Misli raje na izrek: Kdor nevarnost ljubi, se v njej pogubi.

Ako sta dve ali celo tri, potem je to lažje; seveda pa se je treba obrniti na solidne in dobro znane hotele, ki jamčijo za varnost svojih gostov. Če boš torej kdaj stanovala v hotelu, si zapomni tole: Na hodnikih ho-

tela je vsak ropot ne samo neolikan, ampak tudi prepovedan. Stene so navadno jako tanke in se zato govorenje sliši. Svetujem ti, da se takoj ob prihodu seznaniš s hišnim redom. To ti prihrani mnogo vprašanj. Imamo že tudi mednarodne običaje in pravila, n. pr. za zvonjenje, pošto in strežbo. To vse visi tudi kot hišni red na steni vsake hotelske sobe.

Ako si pustiš prinesiti zajtrk v sobo, pazi, da si dostojno oblečena! Ne misli, saj pride samo natak. Spoštovanje, ki si ga dolžna sama sebi, te dolžnosti pred nikomur ne opraviči. Saj pa v današnjih tako čudnih gospodarskih in denarnih razmerah niti ne veš, koga imaš pred seboj. Zgodi se lahko, da je natak, ki ti je prinesel zajtrk, že napačen maturo in v počitnicah služi zato, da si prisluži najpotrebnejše za nadaljni studij...

V tujem mestu ne hodi zvečer nikoli sama na cesto!

Praden odhajaš iz svojega stanovanja, preglej dobro vse omare, predala in obešalnike, če nisi česa pustila!

V ostalem pa odloča tvoja duhovna izobrazba o tem, kako uživaš lepote svojega potovanja. (Dalje prihodnjič.)

Miklič Rado:

Narod desetih bratov in desetnic...

Slovenci smo številčno majhen narod. Zaradi tega pa še nismo manjvredni in je vsako malodušje in črnoglednost popolnoma neutemeljena. Pasivno in sentimentalno zadržanje do raznih narodovih življenjskih vprašanj pa vprav neodpustljiv greh. Vsa stoletja dokazujejo, koliko življenjske moči in zdravja je v malih narodih, kako odporni so v gospodarstvu in kulturi. Vsekakor pa nam nalaga dejstvo, da smo sinovi in hčere majhnega naroda — posebne naloge. Kar je mnogoštevilnih narodov samo pogrška, je za majhen narod lahko že usodna napaka. Prav tako je kakšen pojav ali problem za majhen narod že življenjsko važen, medtem ko je za številčno močne narode le običajna važnost. Zato moramo s posebno pozornostjo slediti vsem onim pojavom, ki jih je pri slovenskem narodu izzvalo trdo življe-

nje in borba za zemljo in košček kruha. In eden takih pojavov je tudi izseljenstvo.

Res imajo skoraj vse evropske države večje ali manjše število izseljencev. Toda brezdvoma je, da pomenja izseljensko vprašanje za slovenski narod vprav zaradi njegove malostevilnosti še posebno pereče vprašanje. Za narod, ki šteje 1,200.000 članov, pomenja nad pol milijona izseljencev veliko nesrečo, ki zahteva od naroda doma, da temeljito in stvarno premisli, kakšne morejo biti posledice te resnice. Ta resnica pa je tembolj kruta, ker izseljevanje iz ožjih meja naše domovine kljub majhnemu številu ni prenehalo, temveč je še vedno znatno.

Več kot vse besede morejo povedati — številke. Za osnovo sem vzel podatke ljudskega štetja l. 1931 in od tega leta dalje tudi

podatke o prirodnem prirastku in izseljevanju.

leto	prir. prirastek absolutno na 1000 preb.		izseljevanje absolutno na 1000 preb.	
1931	11.890	10,37%	4.735	4,228%
1932	11.191	9,70%	2.566	2,293%
1933	10.642	9,17%	2.418	2,147%
1934	11.564	9,91%	3.355	2,995%
1935	9.846	8,39%	3.328	2,972%
1936	10.561	8,94%	4.024	3,599%
1937	8.705	7,33%	7.422	6,627%

Prirodni prirastek slovenskega naroda pada: od 10,37% v l. 1931 je zdrknil na 7,33% v l. 1937. To je sicer splošno evropski pojav. Toda če je ta pojav nevaren za velike narode, koliko bolj nevaren za maloštevilne narode. Pri nas pa se k tej nevarnosti pridružuje še to, da izseljevanje narašča kljub padanju prirodnega prirastka. Niso mi znane absolutne številke o prirodnem prirastku za l. 1938., vendar pa je tudi v tem letu zabeleženo nazadovanje. Izseljevanje pa je nasprotno spet naraslo: izselilo se je l. 1938. — 8384 ljudi (t. j. za 962 več kakor l. 1937.) kar pomeni, da se je l. 1938. izselilo iz Slovenije — 7,485% prebivalstva. Razmerje med prirodnim prirastkom

in izseljevanjem se torej nevarno izenačuje — v škodo slovenskega naroda. V tem razmerju sledimo vprav življenjsko nevaren razvoj: padajoča tendenca prirodnega prirastka in rastoča tendenca izseljevanja resno ogrožata razvoj slovenskega naroda. Nekakšna protitež izseljevanju je sicer v povratništvu. Od l. 1931. do l. 1938. se je izselilo iz Slovenije 36.132 ljudi. V istem času pa se je vrnilo 24.013 ljudi. Vendar pa te številke ne predstavljajo dejanskega stanja. Med »izseljence« namreč niso všteti oni, ki odhajajo iz naše ožje domovine v druge kraje naše države. Statistike o njih ne vodi nihče, dejansko pa tudi njihov odhod pomenja za slovenski narod kot izseljevanje. Tudi ti odidejo iz slovenskega narodnostnega in kulturnega območja. Tudi njihov odhod predstavlja izgubo delovnih sil, ki so tako zelo potrebne slovenskemu narodnemu gospodarstvu. Pa čeprav bi bilo povratništvo številčno enako izseljevanju, ne krije tega, kar z izseljevanjem narod izgublja. Vedeti je treba, da tujina sprejema le zdrave in mlade delovne moči. Tudi v tem pogledu nam nudi statistika zanimive podatke. Omejil se bom na čas od leta 1935. do l. 1938., ker je celinsko izseljevanje statistično podrobneje obdelano šele od l. 1935. dalje.

leto	se izselilo	od 18 do 30 let		od 31 do 50 let		od 18 do 50 let	
1935	3.328	1611	48,8 %	1347	40,8 %	2958	89,6 %
1936	4.024	2077	51,9 %	1430	35,7 %	3507	87,6 %
1937	7.422	3210	43,4 %	2849	38,5 %	6059	81,9 %
1938	8.384	2273	27,4 %	4702	56,6 %	6975	84,1 %
	23.158	9171	39,7 %	10.328	44,7 %	19.499	84,4 %

Doba največje človekove zmogljivosti in delavnosti je od 20. do 45. leta starosti. Gornje številke v celoti potrjujejo, da odhaja iz slovenske zemlje najboljše delovna moč. Od 23.158 izseljencev, kolikor se jih je izselilo v 4 letih (1935—1938) je bilo 39,7% starih od 18 do 30 let in 44,7% starih od 31 do 50 let. $\frac{3}{4}$ vseh izseljencev je torej odšlo v letih, ko bi bila njihova zdrava moč tako potrebna za gospodarsko obnovo slovenske dežele. Toda vsa ta sila je odšla bogatiti tujino. Izkoriščal jo je tujec — za košček tr-

dega kruha. Nobena mednarodna pogodba ne določa, kakšni se morajo izseljenci — vrniti z dela v tujini. Pač pa vse takšne pogodbe vsebujejo določbo, da se sprejemajo na delo v tujini — le zdravi delavci.

To so dejstva, ki posegajo v življenjske osnove naroda. Ta poseg je tem usodnejši, ker prirodni prirastek pada, kakor smo videli. Ista leta so namreč tudi za osnavljanje družin in za življenje v družini najboljše in najplodnejše. Res gre mnogo naših ljudi z dežele v tujino, da reši družino pred lakoto

in dom pred »bobnom«. Toda tega pa številke ne povedo, koliko jih gre, a se nič več ne vrnejo. Ali pa se vrnejo — bolni, razočarani, strti. Tudi ne povedo številke, koliko družin je bilo zaradi odhoda očeta ali matere razbitih in uničenih. Mnogo razvalin življenja je povzročilo izseljevanje. Za majhen narod pa je vsako življenje dragoceno, vsaka družina — dragocena celica in nepogrešljiv vir novega življenja, novih moči. Zato je propad take celice za majhen narod občutna izguba. Vsak odhod mladega, zdravega človeka pomenja za narod, ki svoj dom pravzaprav šele gradi, ki si ustvarja temelje svojega gospodarskega in socialnega reda,

»izvoz« delovne sile v izgubo. Res so danes razmere take, da je izseljevanje izhod iz stiske. Toda ali ni ta izhod počasna pot v še večje stiske? Namesto, da bi te odhajajoče sile doma gradile in ustvarjale pogoje za boljše življenje, odhajajo soustvarjat bodočnost drugim narodom. Začasna pomoč, ki jo nudi izseljevanje, ima v svojih posledicah mnogo več slabega kot dobrega in jemlje pa izčrpava narodu sile, ki so neogibne za njegov razvoj. Da izseljevanje ničesar ne reši za daljši čas in da je njegova začasna pomoč res zelo — začasna, dokazuje porast izseljevanja, ki je od l. 1935. do 1938. poraslo za 254%! (Dalje prih.)

DEKLICA NA TUJE GRE...

SUŽENJSTVO IN SVOBODA

(Pismo dekletom v tujino.)

Gotovo boste mislile, zakaj Vam hočem govoriti na tem mestu o suženjstvu in svobodi. Predvsem zato, ker bi Vas rada naučila ločiti prvo od druge in drugo od prvega. Po skvarjenem človeškem pojmovanju sem svobodna vedno takrat, ko lahko delam, kar hočem in mi za moja dejanja ni treba dajati nikomur odgovora. Vidim na ulici najmodernejši klobuk, mojemu okusu prav nič odgovarjajoč, pa se zaletim v prvo modno trgovino in si kupim ravno takega, pač samo zato, ker je moderen. Svobodna sem in zato je bilo to moje dejanje svobodno... Ali prav zares? Kaj pravite ve k temu? Ne, ni tako. To je čisto navadno suženjstvo, ki človeka podjarmljuje in ga naravnost ponižuje. Ali naj Vam še povem, zakaj? Zato, ker si damo od okolice tako vplivati, da ji mora podleči naš notranji človek, da tega notranjega človeka enostavno zatajimo in ga ne priznavamo več kot takega, ki bi moral voditi vsako naše dejanje. Je že tako pri človeku: svetlo stran svojega notranjega človeka zatajuje, senčno stran razgrinja na čim vidnejša mesta; zato je tako malo ljudi, o katerih lahko trdimo, da so sproščeni in svobodni, da so njihova dejanja kot luč, ki vodi in osrečuje.

Vzemimo n. pr. dekle, ki se pravkar odpravlja z doma za kruhom. Ni jih malo, ki se nasmihajo in brbljajo tjavendan: »Oh, da

bi bila že enkrat z doma, iz tega kraja, kjer presodijo vsak tvoj korak, vsako tvojo kretanje itd. itd.! In koliko odgovorov moraš dajati materi, domačim, če le slutijo, da si bila tu in tu!« Res, kako je to težko, če se mora človek zdržati, če pa vse v njem hlepi po uživanju! In dekle odhaja, ne toliko iz potrebe po kruhu, kolikor iz potrebe po — svobodi. Ni jih malo, ki potem prepozno spoznajo, da to, kar so hotele, ni bila svoboda, da so zaslužnjene po svojih strasteh hite v novo suženjstvo, ki jih je morda zaslužnjilo za vse življenje.

Naše suženjstvo se kaže še drugod. Boli me srce (pa ne mislite, da samo mene), ko moram misliti, da ve, raztresene po vseh delih naše države, po vsej Evropi, pa še kje drugje, pozabljate, kaj ste, ko bi vendar lahko ustvarjale. Ali mislite, da ravnate svobodno, če se sramujete svoje narodnosti, domače govorice, domačih običajev, katerih vas je naučila slovenska mati? O tej svobodi bi vam rada govorila in vam odprla oči, kaj smete in kaj ne. Rada bi vas naučila samo tega, da bi dale svoji okolici tuje narodnosti, v kateri živite, spoznati, da smo in obstajamo, močni v sebi, čeprav neznatni na zunaj. Da smo trdno zasidrani v svojo dolgo tradicijo, ki nas usposablja za življenje, in da nam kot takim pripadajo vse pravice, ki gredo narodu.

Prej sem napisala tudi, da bi lahko ustvarjale: sebi in drugim. Pod temi drugimi mi-

slim vse Slovenke in Slovence, s katerimi pridet v stik v svojem kraju. Pregovor pravi, da ženska lahko vse stori, kar hoče. Zgodovina je pokazala, da je tako. Pokazala je tudi, da je žena, ki usmeri svojo nalogo v prid narodu in po njem vsemu človeštvu, lahko največji blagoslov, a če zaide vanjo satan, največja poguba. In kako delamo me?

Na nekem svojem potovanju sem srečala dekle. Spominjala me je tako zelo na naša slovenska dekleta, da sem jo v slovenskem jeziku vprašala neke stvari. Odgovorila mi je v govorici naroda, sredi katerega sva se slučajno skupaj vozile. Saj je človek pri naših ljudeh navajen na vse, pa ga vendar še vedno iznova zaboli vsak tak doživljaj. Tako je bilo tudi z menoj. »Čudno,« sem pripomnila, »da naši ljudje tako radi in tako hitro pozabite na svoj jezik, čim se oddaljite iz srede svojega naroda.« Pogledala me je začudeno.

»Se čudite, ker vem, da ste Slovenka?«

»Gotovo.«

»Sem si mislila. Vidite, tudi jaz živim že kar lepo dobo tu doli, pa mi vendar ne pride na misel, da bi se delala kakorkoli imenitno z znanjem tu govorečega jezika. Saj ljudje razumejo, o tem bodite prepričani! Prikrievanje svoje narodnosti se more odpustiti samo tistim, ki žive sredi popolnoma tujih narodov. Zato pa morajo tam živeči naši ljudje na druge načine zadostiti svojim narodnostnim dolžnostim. Ali mislite, da je Bogu ljubo, če gre človek namenoma za tem, da zataji narod, v sredo katerega ga je po svoji božji previdnosti in po svojih božjih načrtih postavil? Vse, kar žali njegovo voljo in njegove odredbe, zasluži kazen, katero je pripravil za tiste, ki njega ne poslušajo. Za vzgled naj nam bo Odrešenik sam, ki je svojemu judovskemu ljudstvu izkazoval največjo ljubezen, kateremu je več kakor kateremu koli drugemu narodu dokazoval svojo božjo moč in pomoč. Mislim, da ljudje mnogo premalo o tem razmišljamo.«

Zamislila sem se v to moje pripovedovanje in zdelo se mi je, da se je zamislila tudi moja sopotnica. Ko sva se razšli, sem imela

ob stisku roke, ki sem ji jo dala ob slovesu, občutek, da je zrno padlo na rodovitna tla. Bogve, če je bilo tako?

Glejte, kako naj potem tujci verujejo v našo notranjo moč, če morajo iz dneva v dan gledati in doživljati, kako se dajo voditi vetrovom raztreseni udje našega naroda?! Kdo more zahtevati od njih, da nas spoštujejo, če jim nikoli ne damo prilike občudovati in spoštovati nas, marveč delamo ravno nasprotno!? Bog ve, če se zavedate, da ste ravno vi vsi, ki živite izven meje domače dežele, naše ogledalo, pred tujci? Da zastopate naš narod pred širokim svetom, da po vaših dejanjih sodi svet vso našo celoto, jo ceni ali pa omalovažuje, kakor pač hočete vi. To ni majhna odgovornost; vprašanje je samo, kako se je zavedate. Ali se v svoji narodni zavesti obnašate kot svoboden človek, ali kot zaslužnjena para, ki je po lastni krivdi padla v suženjstvo, pa se potem pritožuje, kako krivičen je svet. — Poglejte vase, izprašajte si vest, zavedajte se, če se še niste! Bodite zveste svojemu narodu, mislite nanj z ljubeznijo, tako, kakor mislite z ljubeznijo na tisti dom, v katerem je stekla zibelka vašega življenja, v katerem vam je vse tako sveto in prisrčno, od materinih izdelanih rok, do zadnje cvetke na oknih, skozi katera vas je vabilo življenje na svojo široko cesto desetnikov.

*

UPANJE. Dobila sem pismo; razveselilo me je. Vedno z nekim veseljem mislim na vas, ker sem prepričana, da boste v življenju vedno zmagovali. Mnogo mi je do vaše sreče, saj borbe je bilo že dovolj. Pozdravljena! Marija.

Kaj počne *Nadica*? Morda že spet spomine piše? Bom poskrbela, da bodo tisti prvi kaj kmalu zagledali beli dan. Mislim, da ne bo zamere, ker se je vse tako zavleklo. Res, tako sem v »škripcih« s časom, da se smrti prav gotovo ne bo izplačalo priti pome, ker me ne bo dobila doma. — Lepo pozdravljena!

SAMOTA IN BEDA NAS NAPRAVI BOLJŠE, LE VANJO SE NE SMEMO ZAKOPATI. (E. H.)

VIHAR VSE SLABOTNO DVIŽNE ALI UNIČI. (M. D.)

IZ DOMAČIH KROGOV

IZ VODSTVA ZDK

Albina Bajdova:

NALOGE SLOVENSKEGA DEKLETA

Čas, v katerem živimo, zahteva tudi od dekleta popolnega človeka, vsled česar ji stavi vse polno zahtev in ji nalaga najrazličnejših dolžnosti. Dekletu je danes nujno potrebno, da se tudi izven ozkega kroga družine vsestransko udejstvuje, da posveča svoje zanimanje vsem vprašanjem, naj se tičejo prosvetnega, socialnega, gospodarskega ali verskega življenja. Vse svoje moči in zmožnosti mora staviti današnje dekletu nesebično v službo družine, Cerkve, naroda in države.

Prva in najnaravnejša služba, ki jo more dekletu prevzeti in zares dobro izpolniti, se tiče še vedno družinskega življenja. S tem, da postane dekletu žena, gospodinja in zlasti še mati, prevzame vsaj na splošno večje socialne dolžnosti, kot bi jih prevzela v kate-remkoli poklicu. Saj če svojo nalogo vestno izvršuje, stori za družbo več, kot bi mogla kjerkoli drugje storiti. Neprimerno mnogo bo družbi koristila posebno še s tem, če bo vsestransko dobro vzgojila svoje otroke, da bodo versko močni in narodnostno utrjeni kot krepostni možje in plemenite žene stopili nekoč v vrste našega naroda kot njegovi močni stebri in vodniki.

Druga zelo važna naloga dekleta v današnjih dneh je služba Cerkvi v laičnem apostolatu. Danes, ko se vrši med inteligenco, še mnogo bolj pa med preprostim in nepoučenim ljudstvom, velika propaganda za komunistične ideje, ki so bednemu ljudstvu v teh razrvanih časih tako vabljuje, ker se mu prikazujejo v odrešilni luči, danes, ko se ta beda izrablja, je tudi dekletu poklicano, da s svojim vzgledom in močno vplivno besedo pomaga Cerkvi v boju zoper vse ogrožajoče brezboštvo. Dolžna je pomagati tam, kjer vidi, da se rušijo temelji in močne vezi naših družin. Z žalostjo ugotavljamo, da je ta brezbožni val s svojimi vabljivimi idejami začel zastrupljati tudi že našo mladino. Zato mora vsako katoliško dekletu čutiti za svojo dolžnost, da pomaga pri reševanju naše najmlajše generacije s tem, da skuša pridobiti to mladino za delo v raznih verskih in prosvetnih organizacijah, ki nudijo versko in

moralno pomoč svojemu članstvu. — Apostolat vzgleda in besede pa mora neustrašeno vršiti slovensko katoliško dekletu povsod, bodisi doma ali v šoli, v službi in delavnici, v vlaku ali kjerkoli, seveda ne vsiljivo, pač pa neprisiljeno takrat, ko se ji prilika nudi. Tako delajo nasprotniki Cerkve in tako moramo delati mi zavedni katoličani, ako hočemo, da bo slovenski narod ostal odporen vsem brezbožnim navalom in zvest veri svojih pradedov.

S to veliko nalogo je nujno povezano delovanje na karitativnem polju, za kar mora pokazati današnje dekletu polno razumevanja. Samo malo z odprtimi očmi moramo stopiti danes po mestih, trgih in vaseh, pogledati le nekoliko po okoliških bivališčih, da spoznamo vso bedo, ki mori naše delavsko in kmečko ljudstvo. Videle bomo v kako bednih, da nečloveških, razmerah živi pri nas in umira toliko bolnikov, obnemoglih starcev in stark, za katere se nihče ne zmeni. Videle bomo, zlasti v industrijskih krajih, koliko naše nežne mladine živi skrajno zanemarjene, prepuščene ulici in slabi družbi, medtem ko se njihovi starši po tovarnah in raznih delavnicah bore za vsakdanji kruh. Odkrilo se nam bo tudi pri pogledu v revna okoliška stanovanja in barake, v kako bednih okoliščinah rode danes številne matere svoje otroke, da se nam bo ob pogledu nanje stisnilo srce. — Če bomo vse to gledale z razumevanjem in pravim krščanskim čutečim srcem, bomo spoznale, kako skrajno potrebno je te vrste socialno delovanje, ki so zanj poklicane v prvi vrsti žene in dekleta. Ne hodimo mimo teh nalog, temveč pustimo, da se v naših srcih vzbudi zavest sočutja in dolžnosti, ki nas bo pripeljala tudi do aktivnega udejstvovanja na tem velevažnem področju!

Tretja naloga, ki jo mora dekletu danes v javnem življenju s posebno ljubeznijo vršiti, je služba pri narodno obrambnem delu. Ali se zavedamo, da postaja ta služba za nas z vsakim dnem bolj važna in potrebna? Ko zasledujemo v časopisju, radiu in drugih poročilih razne vesti, nam je tesno ob spoznanju, kako manjši narodi kljub vsemu junastvu drug za drugim klonejo pred močnejšimi. Zlasti naši bratski slovarski narodi

so postavljeni pred težke preizkušnje in Bog daj, da bi jih junaško prenašali in po bridkostih okrepljeni ostali močni v svoji narodni zavednosti.

Ti zgodovinski važni dogodki so z odmevajočim povdarkom opozorili naš rod na naloge, katerih nujnost smo vedno občutili v globinah svojih duš, a smo z njimi vedno odlašali. V tej razrvani dobi, polni negotovosti za bodočnost, smo spoznali, da se ne smemo zanašati samo na nekatere, ki jim je narodnostno delo poklic, temveč mora svojo domovino braniti vsak posamezen državljan osebno z vsem svojim in zasebnim javnim delovanjem. K tej obrambi svojega naroda mora tudi slovensko dekle doprinesiti svoj delež. V brezmejni ljubezni do svoje domovine, svojega milega materinskega jezika, v velikem spoštovanju do svoje bogate slovenske kulture, ki so jo naši predniki nad 1000 let s krvjo in žrtvami gradili, se bo slovensko dekle vedno zavedalo svojih dolžnosti. Njeno visoko poslanstvo temelji v skrbi, da te neprecenljive narodne svetinje brani pred vsakim sovražnikom v tej ali oni obliki, jih ohrani tudi v dneh preizkušenj in jih po zdravih slovenskih družinah prenaša iz roda v rod. Tej svoji nalogi bo slovensko dekle ostalo vedno zvesto, ker se dobro zaveda, da slovenski narod ne sme nikdar izumreti.

(Dalje prih.)

DRUŽINA (Nadaljevanje)

3.

Ker smo pozabili, da je družina mnogo več, kakor pa moremo slutiti na prvi pogled, — zato je naše spoštovanje do družine tako šibko. Na splošno še cenimo pomen družine za zdravje posameznikov in naroda; a vedeti moramo, da družina ni samo zakladnica naravnega življenja.

Če hočemo, in me dekleta to gotovo hočemo, da bo vsakdo spoštoval družino, da bo zakon resnično nedotakljiv, potem moramo spoznati zakon v vsem njegovem bistvu. Vzrok propadanja družine je prav to, ker zelo mnogi ne poznajo več njene nadnaravne vrednosti.

Vse to vidimo, nadnaravno življenje je po Kristusu povzdignjeno v nadnaravni red.

Vsako, tudi najbolj vsakdanje opravilo, ki je v skladu z božjo voljo, je sveto. Tako

nas uči vera. V svoji tako malo duhovni vsakdanjosti pozabljamo, da velja to tudi za zakon in za zakonsko življenje. Čudno duhovno otopeli smo: Poslušamo Pavlovo besedo, da je vse, kar delamo, Bogu v čast, pa ne pomislimo, da to velja tudi za službo zakoncev, ki s svojim zakonskim življenjem pomagajo Stvarniku napolnjevati zemljo z narodi in nebesa s svetniki. Ker smo po grehu zaslepljeni, delamo tako krivico Bogu in sebi. Ker je hudobnost in grda sebičnost božjo ustanovo zakona tolikokrat poteptala v tla, zato nam je nekako tuje misliti na to, da je zakonsko delo, sveto delo.

Ko je Kristus s svojo smrtjo družini vrnil prvotno svetost, je sv. zakon povzdignil v zakrament, ki ga imenuje sveti Pavel veliki zakrament. »Zakon je kelih, poln Rešnje Krvi«, prav tako, kakor vsi zakramenti, zaslužen na Križu. Nek umetnik je naslikal podobo o svetih zakramentih. Kristus visi na križu, iz njegove ranjene strani tečejo potoki krvi in napolnjujejo sedem kelihov. Vseh sedem kelihov, ki predstavljajo sedem zakramentov, je polnih Odrešujoče Krvi. Kelih poln Rešnje krvi. Kako vse drugače nam zveni, če v tej luči rečemo, da je družina sveta! Družina izvira iz zakramentalnega studenta; vezi, ki vežejo moža in ženo, so zakramentalne vezi. Milost, ki posvečuje družino, je milost posebnega zakramenta. Ta zakramentalni značaj daje zakonu posebno vzvišenost, ki je ne moremo doumeti. Zato je zakon božja stvar. Človeška svoboda volja ga pač more začeti, živeti in urejevati pa ga mora tako, kakor je Bog določil. Zato je zakon nedotakljiv, nerazdružljiv do smrti. Človeška postava nima moči, da bi ga razdrla. Zato je uzakonitev razporoke zločin.

Me dekleta bomo po večini postale matere. V naših rokah bo družina: prijeten dom in »spomin raja« bo, če bomo šle v zakon s pravim spoznanjem. Pa tudi dekleta, ki se čuti poklicano živeti deviško, mora vedeti, čemu se odreče, ko se odreče zakonu. Tako bo mogla vse življenje ljubiti in spoštovati dar, ki ga je Bogu darovala. Temu namenu, da bi me vse spoznale veliko dostojanstvo in pomen zakona in družine in da bi spoznale svojo odgovornost za dobro pripravo na svoje bodoče življenje, naj služijo letošnja predavanja o družini.

Anica Vevar:

DEKLIŠKI KROŽEK RAJHENBURG

Da ne boste mislile, drage prijateljice in bralke »Vigredi«, da pri nas spimo, smo sklenile članice Dekliškega krožka, da se na tem mestu oglasimo.

V nedeljo 25. februarja je imel naš Dekliški krožek 4. redni občni zbor, ob veliki udeležbi članic. Sestra predsednica nam je na kratko orisala delovanje Dekliškega krožka v preteklem letu.

In sicer: 25. marca smo sodelovale pri akademiji s simboličnimi in prostimi vajami ter igro »Uslišana«.

30. aprila smo imele tekme, katere so prav lepo izpadle, saj so bile ocenjene z odlično oceno in nagrajene z diplomo.

Članice smo se udeležile tabora v Mariboru in na Bizeljškem, pri katerem so tudi naše telovadkinje pridno sodelovale.

Marijin praznik 8. decembra smo lepo proslavile. Imele smo skupno sv. obhajilo. Popoldne pa lepo igro: »Roka božja«.

Krožek je imel v preteklem poslovnem letu redne mesečne sestanke. Ker pa je to premalo, smo začele s sestanki vsakih 14 dni. — Verska predavanja nam podajo naš požrtvovalni duhovni voditelj častiti g. Ramšak Viktor.

Zelo vnete so naše članice za telovadbo, pa tudi druga dekleta, ki stoje še ob strani, ra-

de pogledujejo v naš društveni dom, kjer dobe dovolj poštene zabave.

Če Vam ne bomo sedaj preveč nadležne, se še v prihodnje oglasimo!

Vse sestrške krožke pozdravljamo z iskrenim — Bog živi!

GOSPODINJSKI TEČAJ V NAKLEM

Na prošnjo prosvetnega društva v Naklem pri Kranju je priredila Slovenska krščanska ženska zveza v tem kraju v času od 1. decembra 1939 do 25. februarja 1940 dnevni in večerni gospodinjski tečaj. Priglasilo se je 22 deklet. Kmečka dekleta so obiskovala dnevni, tovarniška pa večerni tečaj. Oba je vodila gosp. Sivec Milica. Poleg gospodinjstva in ženskih ročnih del se je poučevalo tudi verstvo, vzgojeslovje, spisje, računstvo, higijena, vrtnarstvo, sadjarstvo in živinoreja. Predavali so gg. župnik Filipič, zdravnik dr. Justin, učiteljica Lukovšek, živinozdravnik Bedenko, kmet. referent Vernik in zaščitna sestra Sešelj. Dekleta so zelo vztrajno in z velikim veseljem obiskovala tečaj. Uspeh istega je bil kljub kratko odmerjenemu času zelo lep. Ob zaključku je bila razstava ženskih ročnih del, peciva in kuharskih izdelkov ter Mlakarjeva igra »Tri matere«. Starši in številno občinstvo je bilo z razstavo in igro zelo zadovoljno. Najlepša zahvala vsem, ki so na katerikoli način pripomogli, da se je ta tečaj tako lepo izvršil.

Zamisel prirejanja gospodinjskih tečajev je zelo hvalevredna. Gospodinja in mati je središče družine, iz katere črpa narod svojo življenjsko moč. S svojim modrim nastopom ona blagodejno vpliva na družinske člane in jih varuje pred vsako nesrečo. Pod njenim spretnim vodstvom postane dom oni tihi, prijetni in ljubeznivi kotiček, kjer najde človek po težkem trudapolnem delu svoj mir, zadovoljstvo in srečo. Koliko manj družinskih tragedij bi bilo, če bi bile vse naše gospodinjice in matere zadostno pripravljene za svoj težki poklic. Dvignilo bi se blagostanje družin, izboljšal bi se duševni in telesni napredek mladine in bi se močno okrepilo pravo krščansko življenje. Zato bi moralo vsako dekle imeti dovolj prilike, da se pred vstopom v zakon lahko zadostno pripravi za svoj odgovorni bodoči poklic.

Vigrednica:

V SPOMIN MINKI HRIBAR-JEVI

umrla 9. februarja 1940

Tako naglo si odšla od nas, da se niti poslovala nisi ne od svojih domačih in ne od prijateljic! Samo štiri dni trajajoča huda bolezen Ti je končala mlado upapolno življenje. Zato Ti je brat zapisal v Tvoj dnevnik ob koncu Tvojih spominov besede: Odšla si brez slovesa — v večnost. Peljali so Te v bolnico, nazaj pa Te ni bilo več.

Samo dve leti smo si bili tako blizu, da sem Te lahko spoznala. Od svojega skrbnega ateja si se navzela vestnosti in poštenosti.

V slovo in za spomin Ti hočem zapisati par vrstic v Vigredi, ker Ti si Vigred takoj, ko sem Ti list samo parkrat posodila, tako vzljubila, da si jo hotela sama zase imeti. Ker nisi mogla pri dekliškem krožku delovati, kar je bila Tvoja srčna želja, si vsaj malo razvedrila našla v Vigredi. Ravno si dokončala svoj študij; vedno si bila med najboljšimi učenkami. In s hrepenenjem si čakala službe, da bi že mogla kaj povrniti ljubim staršem; potem bi bila najsrečnejši človek na svetu, si mislila. »Življenje je tako kratko«, si tožila svojemu dnevniku, »pa tako brez koristi mi poteka.« Da, zate je bilo res kratko: samo devetnajst let si ravno dopolnila in že tako okušala njegovo težo.

Nešteto vprašanj si sama sebi zastavila za letošnje novo leto: ali boš v tem letu že

tako srečna, da boš imela službo in kakšno. Potem pa si vse to izročila Jezuščku, naj on reši vsa ta nerešena vprašanja in naj On vodi Tvojo pot, ker mi ne razumemo pota božje previdnosti. Jezus Ti je res dal službo tam pri sebi v večnem veselju. Tam boš izprosilala tolažbe atu in mami, ker Ti tukaj ni bilo dano to veselje, da bi jima mogla povrniti njihove dobrote.

DEKLIŠKI KROŽEK SV. TROJICA V SLOV. GORICAH

Nismo se še oglasile v »Vigredi«, a vendar tudi pri nas težko pričakujemo vsak mesec naš dekliški list.

V vsaki številki »Vigredi«, čitamo dopise, kako delujejo Dekliški krožki v drugih krajih, zato ne bo odveč, če opišemo tudi me delo domačega krožka.

Naš krožek ima trideset popolnih krojev. Sestanke imamo vsako nedeljo po blagoslovu pod vodstvom duhovnega voditelja gospoda župnika. Sestra predsednica nam prečita predavanje iz knjige »Dekliški sestanki«, za tem sledi sestanek Katoliške akcije. Na koncu vsega pa zapojemo kakšno dekliško pesem.

Tudi v KA se zavedamo svojih dolžnosti. Izbrale smo si jedrno skupino, od katerih deklet je vsak dan ena pri sv. maši. Izvršile smo božično akcijo in obdarile nekaj revnih družin. Lansko leto smo imele okrožni tečaj KA in okrožni tečaj za krožkove odbornice pod vodstvom prečastitega g. Oberžana in gdč. katehistinj iz Betnave.

Pri telovadnih urah se pridno zbiramo in vadimo. Osmega decembra smo skupno z FO priredile akademijo, katera je dobro uspela. Članice smo nastopile z lanskimi prostimi vajami in vajo »Dvignite, orli«.

Udeležile smo se mednarodnega mladinskega tabora v Ljubljani in tabora v Mariboru. Imeli smo tudi okrožni tabor in nastop pri Sv. Benediktu, kjer smo trojičanke poleg prostih vaj nastopile s tremi simboličnimi: »Kaj naloga je naša«, »Jaz pa vrtec bom kopala« in »Anzelček«.

V letu 1940. želimo vsem krožkom najlepših uspehov pri prosvetnem delu.

Vsem sestram kličemo v pozdrav: Bog živi!

Martina K.

V NAŠIH DOMOVIH

KUHARSKI ZAPISKI ZA APRIL

Turška juha. V blede prežganje iz 5 dkg presnega masla in 5 dkg moke daj 5 dkg sesekljane prekajene, kuhane svinjine in toliko paradižnikove mezge, da je lepo rdeče. Odišavi z žličko sladkorja in žlico kisa ter zalij s precejeno kostno juho. Ko zavre, zakuhaj 2 do 3 žlice riža in ga skuhaj do mehkega.

Obarna juha. Popari $\frac{1}{2}$ kg sesekanih telečjih kosti z vrelo vodo in jih pusti pokrite stati 5 minut. Potem jih odcedi in deni v lonec. Dodaj četrto osnažene telečje glave, košček karfijole, 10 dkg juhine zelenjave, nekaj zrn popra, vršiček timijana, $1\frac{1}{2}$ l vode in potrebno sol ter pusti vse skupaj 1 uro kuhati. Medtem pripravi prežganje iz 4 dkg presnega masla in 6 dkg moke, odišavi z muškatovim oreškom in zalij s precejeno juho. Ko juha že 10 minut vre, vložil na drobne kocke zrezano zelenjavo, karfijolo in meso. V jušnem loncu pa žvrkljaj 2 rumenjaka in 4 žlice mleka ali smetane, vlij na to vrelo juho in nekaj časa mešaj. Potem potresi s prepraženimi žemelnimi kockami in daj na mizo.

Goveja paradižnikova pečenka. Primeren kos zadnjega govejega mesa nadrgni s soljo in poprom ter ga v primerni posodi hitro opeci od vseh strani. Potem deni meso v stran, v preostali masti pa prepraži pol sesekljane čebule, potresi z žlico moke in dodaj 2 veliki žlici paradižnikove mezge ali $\frac{1}{2}$ kg osnaženih svežih paradižnikov. Če si dodala mezgo, zalij z vodo ali juho, odišavi s sladkorjem in kisom ter vložil v to bolj redko omako prej opečeno meso, da se ne pripali in zalivaj po potrebi z vodo ali juho. Ko je meso že mehko, ga vzemi iz omake, zreži na lepe tanke rezine in polij s precejeno omako. Poleg se prilegajo zabeljeni makaroni, posebno če so dobro potreseni z naribanim parmezanom.

Parjene bržole. 2 lepe velike bržole dobro potolci in nareži z majhnim ostrim nožem kožo ob kraju in jih na obeh straneh nadrgni s soljo in poprom. Bržol ne smeš prati, ker izgube preveč soka, samo zbriši jih z mehko krpo. Segrej 4 dkg masti in opeci bržole od obeh strani in jih daj v primerno kozico. Na masti prepraži na tanke rezančke zrezan

korenček, peteršilj, košček zelene, košček čebule, popraši z žlico moke in zalij z $\frac{1}{8}$ l goste kisle smetane. Ko ta dobro prevre, zalij še z vodo ali juho v redko omako in vlij čez bržole, ki se potem v tej omaki pari do mehkega. Poleg lahko serviraš zabeljene rezance ali cmoke ali pa ocvrt krompirček.

Ocvrt krompirček. 4—5 kuhanih krompirjev zreži na lepe enakomerne kocke, jih osoli in opopraj ter oprashi z moko. Pol ure pred obedom segrej v široki ponvi za pol prsta masti, vložil vanjo pripravljene krompirjeve kocke in jih zlatorumeno ocvri. Medtem stresaj ponev, da so ves čas pokrite z mastjo in se enakomerno ocvro.

Krompirjevi cmoki z žemljami. Pretlači $\frac{1}{2}$ kg vročega kuhanega krompirja in mu primešaj 2 stari, na drobne kocke zrezani žemlji. V 3 dkg presnega masla precvri košček sesekljane čebule in šopek zelenega peteršilja. Stresi to h krompirju in žemljam, dodaj 15 dkg moke in 1 jajce ter hitro pogneti v testo. Če bi bilo pretrdo, dodaj kako žlico mleka. Oblikuj za otročjo pest velike cmoke in jih kuhaj 15 minut v vreli slani vodi. Pazi, da počasi vro. Če bi preveč kipeli, se radi razkuhajo. Zabeli jih s presnim maslom in drobtinami ter daj s kislim zeljem ali solato na mizo.

Poljska svinjska pečenka. Kos svinjskega stegna nadrgni s soljo in kumno ter z nekoliko vode speci v dobro segreti pečici. Medtem prepraži v 5 dkg masti srednje veliko na tanke kolesce zrezano čebulo, odlij mast, zmešaj čebulo z 2 žlicama drobtin in namaži s tem lepšo stran pečenke. Postavi pečenko še nekaj časa v pečico, da drobtine zarumene. V odliti masti pa prepraži 5 dkg na drobne kocke zrezane slanine, zarumeni žličko sladkorja in košček sesekljane čebule, dodaj olupljeno in na kocke zrezano jabolko in 3 do 4 kuhane in zribane rdeče pese. Po kratkem praženju zalij z rdečim vinom in pusti nekaj časa pariti. Zreži pečenko previdno na lepe rezine, polij jo s sokom in obloži s praženo peso in ocvrtim krompirjem.

Segedinske rezine. Naredi krhko testo iz 25 dkg moke, 15 dkg presnega masla, 10 dkg sladkorja, 1 jajca, nekoliko cimeta in limonove lupinice. Testo naj pol ure počiva.

Potem ga razvaljaj za nožev rob debelo, vendar ne vsega, približno 1 četrtno ga pusti, ker ga boš pozneje rabila za mrežico. Obloži z zvaljanim testom čisto pekačo in ga večkrat prebodi z vilicami, da se ne napihne. Potem ga samo napol speci v dobro segreti pečici. Ko ga vzameš iz peči, ga takoj precej močno namaži z dobro marelično marmelado. Medtem stepaj nad soparo 3 jajca in 10 dkg sladkorja, da se speni in zgosti, dodaj žlico ruma in stepaj na hladnem dalje, da se shladi. Nazadnje dodaj 15 dkg zmletih orehov in namaži za prst debelo čez pečeno in namazano krhko testo. Iz prihranjenega krhkega testa sesvaljakaj tanke kačice in jih kot mrežico polagaj čez orehov nadev. Potem speci do konca v srednje topli pečici. Pečeno potresi močno s sladkorjem in zreži na lepe precej velike rezine.

Otroški piškoti. Mešaj 2 rumenjaka s 3 dkg sladkorja, da se speni. Stepaj sneg 2 beljakov še nekaj minut z 2 dkg sladkorja in ga z žlico prav rahlo primešaj med spenjene rumenjake. Brizgaj na s papirjem pokrito pekačo majhne piškote, ki so na koncih nekoliko debelejši, potresi jih s sladkorjem in v priprti pečici blede rumeno zapeci. Nekoliko ohlajene vzemi s papirja. Brizgaš lahko s pločevinasto brizgo, ki je nalašč zato ali z vrečico s pločevinastim nastavkom ali z navadnim škrniceljnem, ki mu naredi za mezinec veliko odprtino.

Šampanjski piškoti. V snežnem kotličku tolci 3 rumenjake, 5 celih jajc in za 4 jajca teže sladkorja, da se dobro speni; postavi nato na štedilnik v vročo vodo in še tolci, da se segreje; zavreti ne sme. Ko je toplo in se kadi, postavi v mrzlo vodo in tolci, da se popolnoma shladi. Nato odloži metlico ter s kuhalnico rahlo primešaj za tri jajca teže fine suhe moke. Dobro je, če vzameš polovico riževe moke. Namaži modelček za šampanjce ali otroške piškote z oljem in jih povezni, da se odteko. Napolni jih do polovice s pripravljenim testom, potresi s sladkorjem in postavi za 5 minut v malo topli pečici, da dobijo piškoti na vrhu malo skorjice. Potem jih postavi v dobro segreto pečico, ki naj bo pa samo priprta in jih blede rumeno zapeci. Nekoliko ohlajene poberi iz modelčkov in jih shrani v zaprti posodi na suhem prostoru.

Dobri keksi. Mešaj, da dobro naraste 25 dkg presnega masla, 25 dkg sladkorja in 2

celi jajci. Med $\frac{1}{2}$ kg moke presej cel pečilni prašek in ga stresi med prejšnjo zmes. Daj vse skupaj na desko in pogneti. Razvaljaj za nožev rob debelo in zreži kekse. Speci jih na namazani pekači v dobro segreti pečici.

Rabarbni kolač. Iz 18 dkg moke, 6 dkg presnega masla, 6 dkg sladkorja, 1 jajca, cimeta, limonove lupinice in soka hitro naredi krhko testo. Ko pol ure počiva, ga razvaljaj 4 mm debelo in obloži z njim dno tortnega modela ali primerne kozice. Če vzameš kozico, jo obloži s papirjem, da boš mogla vzeti pečen kolač ven, tudi če se prime. Kar si testa obrezala, ga porabi za prst debelo kačo, s katero kolač obrobi. Sedaj ga večkrat prebodi z vilicami ali z nožem, namazi z jajcem in lepo rumeno zapeci. Medtem zavri 25 dkg sladkorja, $\frac{1}{4}$ l vode in $\frac{1}{4}$ l belega vina. V tem soku skuhaj 1 kg osnaženih, na enakomerne koščke zrezanih stebel rabarbare. Ne vloži vseh naenkrat sladkor, ker se potem razkuhajo, temveč vsakokrat samo toliko, kot jih ima prostor. Ko je vsa rabarbara kuhana, precedi sok skozi moker čist prtič, odmeri $\frac{1}{4}$ l in mu primešaj 4 listke v mrzli vodi razmočene želatine. Postavi ga na štedilnik, da prevre, a pazi, da se ne pripali. Obloži pečen kolač s kuhano rabarbaro in ga polij z mrzlim sokom, v trenutku, ko se že pričinja gostiti. Postavi ga za nekaj ur na hladno in razreži z mokrim nožem.

GOSPODINJA VPRAŠUJE

Ž. I. Želeli ste otroških piškotov, kot jih kupite pri Bizjaku. To je težko, ker so izdelani na veliko s posebnimi pripravami in pečeni v posebnih, umetno kurjenih pečeh. Vse to gospodinji ni na razpolago. Da Vam ustrezemo, smo priobčili navadne otroške piškote, kot jih izdelujejo naši peki in jih tudi vsaka gospodinja lahko pripravi. Bolj bodo odgovarjali Bizjakovim piškotom naši šampanjci, vendar morate imeti za te posebne modelčke, ki pa niso ravno poceni. Tudi njih priprava ni tako enostavna, kar je razvidno že iz recepta. Pa le poskusite in poročajte o uspehu. Keksi, ki jih danes objavljamo, so zelo fini in okusni. Vas in vse druge Vignednice prosimo, da nam še sporočite svoje želje, ki jim bomo po možnosti skušale ustreči.

Č. R.: Kako bi mogla razne zakuhe, ka-

kor rezance, krpice, polžke, ribano kašo itd. dalje časa shraniti, ne da bi se mi pokvarili?

Če imate čas in jajca, si lahko pripravite večjo množico raznih zakuh. Potem jih razprostrite na čistem papirju in dobro presušite. Pri tem jih večkrat obrnite. Potem jih shranite v vrečice iz prosojnega bolj redkega blaga n. pr. organtina in jih obesite na suhem zračnem prostoru. Tako jih ohranite tudi mesec dni in več in jih uporabljate kakor kupljene testenine.

Z. L.: Kako ohranim odprt paradižnik, da se mi na površini ne pokvari in ne počrni? Ko paradižnik rabite — jaz mislim pri tem gosto paradižnikovo mezgo — ga na površini lepo zravnajete in potresite s soljo ali pokrijete z oljnatim papirjem.

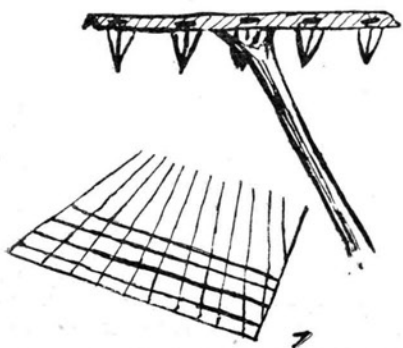
—n—n:

POMLAD NA VRTU

Vigred je z vsem svojim razkošjem pregnila zemljo. Bolj in bolj nas izvablja v naravo, kjer vse dehti po pomladnem cvetju. Pa ne le v prosti naravi, temveč tudi v domačem vrtu se prebujajo iz zimskega spanja prve pomladne cvetice. Zato je prav, da tudi me stopimo v svoje vrtičke in si jih uredimo v korist in zabavo.

V današnjih težkih časih je treba pazljivo izkoristiti vsako ped zemlje, da nam bo naš vrt nudil čim več vsak dan potrebne zelenjadi, tako, da bomo doma pridelali po možnosti vse, kar rabimo čez leto v kuhinji. Seveda tudi cvetice ne smemo pozabiti, saj je drugače brez njih vrt in življenje preveč prazno.

Mesec april je mesec setve. V tem času lahko, razen endivije in motovilca, sejemo prav vse zelenjadne rastline. Prav tako že

Slika 1. S črtalom začrtamo žlebičke

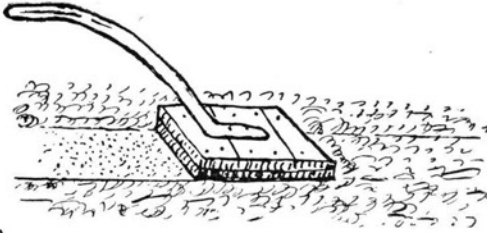
2.

Slika 2. Seme zakopljemo z grabljami.

lahko posejemo na stalna mesta poletne cvetice, sadimo dalije, gladijole, kane, begonije, celozije itd. V toplejših krajih že sadimo proti koncu meseca pritlični fižol, kolerabe, solato, rano zemlje, ohrovt in por. Tudi za rani krompir se moramo kar podvzati. Ob koncu meseca uredimo grede, jih pognojimo, da bomo mogli v maju nasaditi nanje buče, kumare, melone in paradižnike. Ob suši zalivamo v tem mesecu le zjutraj, da se do večera zemlja že osuši.

Zelenjadne rastline sejemo v dobro preahljano prst, po možnosti v vrstah, to pa zato, ker nam tako sejanje omogoča lažjo pletev, rastline se lahko močneje razvijejo, ker imajo več prostora, obenem pa lahko nasadimo med posamezne vrste ono zelenjad, ki prej doraste, ali pa jo uživamo mlado. Za setev v vrstah rabimo različna črtala (glej sliko št. 1!), ki so sicer precej draga (okoli 100 din), a jih lahko napravimo, če smo količkaj praktični, sami doma. V žlebičke, ki smo jih naredili s črtalom, sejemo v primerni razdaljenosti, ki je zavisna od velikosti rastline, seme in ga s hrbiščem grabelj zasujemo s prstjo, ki ga je črtalo odrinilo. (Glej sliko št. 2!) Zemljo po setvi pritisnemo s primerno deščico, da radi kapilarnosti črpa prst več vode iz globine in ostane tako setev stalno vlažna. (Glej sliko št. 3!)

Ko smo v zelenjadnem vrtu posejali in posadili vse, gremo v cvetlični vrt, kjer najprej odkrijemo vrtnice, ako tega nismo storili že prejšnji mesec, jih obrežemo in privežemo h količem. Obrezovanje vrtnic pa ni ravno lahko delo in zahteva že spretno roko. Najprej izrežemo vse stare, nalomljene ali kako drugače poškodovane vejice, nato pa prikrajšamo ostale mladike, da dobi krošnja lepo in pravilno obliko. Po rabotah sejemo

3

Slika 3. Setev pritisnemo z deščico.

resedo in druge poletne rastline. Presajamo lepotično grmovje, ga po potrebi razdelimo in mu izrežemo stare in trhle veje. Forsitij in drugih še pred ozelenitvijo cvetočih lepopotičnih grmov, ne obrezujemo sedaj spomladi, ker jim tako le odstranimo cvetno popje! Meseca oprila je tudi najugodnejši čas za setev travnega semena, ki ga prav tako zagrebemo z grabljami v zemljo, setev pa pritisnemo z deščico. Prav tako pa ne smemo pozabiti osnažiti in ostrgati poti, počistiti grede, obrezati trate, jo požeti in storiti sploh vse, da bo vrt čim prikupnejši.

Kakor na vrt, je tudi na naša okna potrkala pomlad. Sobne rastline se nekoliko prej prebude iz zimskega spanja, zato potrebujejo prav sedaj največ hranilnih snovi. Lončnicam, katerih ne nameravamo presaditi, odstranimo prvo, že izrabljeno in skisano plast zemlje, zemeljsko grudo čim groblje prahljamo, nato pa nasujemo do roba lonca sveže prsti. Drugim, za presajanje odločnim cveticam, previdno snamemo lonec, s priostrenim klinčkom odstranimo črepinjico, prerahljamo zemeljsko grudo in jo vsadimo v vsaj za 2 prsta, večji lonec. Paziti moramo, da ne zamašimo odtočne luknjice, ki jo pokrijemo s črepinjico. Prst ob robih dobro zatlačimo. Zemlji za presajanje dodamo nekoliko kostne moke (na 1 ška 1 pest). Za presajanje lončnic potrebujemo v glavnem 2 vrsti zemlje: lahko humozno ali vrtno prst in težko ilovnato ali travniško zemljo. Obema pa primešamo čim več mivke, svižca ali rečnega peska, da je prst čim bolj propustna za vodo in zrak. Rastline, ki imajo debele, mesnate korenine, potrebujejo mnogo teč težke, ilovnate zemlje; rastlinam s tankimi, lasastimi koreninicami pa damo v pretežni večini rahlo vrtno prst in tudi več mivke. Presajene rastline temeljito zalijemo in jih za nekaj časa ščitimo pred sončnimi žarki. Tudi zalivanje je toliko časa od-

več, dokler rastlina ne požene novih koreninic, kar spoznamo tudi na zunaj, ker razvija cvetica bujnejše liste in cvetje.

Lončnicam pa moramo tudi gnojiti. Ker pa imamo navadno te rastline v izbah, jim ne moremo nuditi naravnega gnojila, marveč vzamemo zato umetno gnojilo, ki ga dobimo za nekaj dinarjev dovolj v vsaki trgovini s semeni. To gnojilo lahko uporabljamo na dva načina.

1. Vzamemo na 1 l vode za noževno konico gnojila, premešamo in pustimo nekaj ur ali čez noč, da se gnojilo nekoliko razkroji. Nato rastlinam prilivamo. Ker pa je gnojilo zelo močno, smemo to zalivanje ponavljati le vsakih 10 dni.

2. Na drug način pa z istim gnojilom gnojimo tako, da vzamemo nekoliko večjo posodo in vanjo vsujemo isto količino gnoja kot bi ga rabili v prvem slučaju, le s to razliko, da primešavamo 10 dni po 1 del te mešanice vodi za zalivanje.

O. K.:

PRESAJANJE CVETIC - LONČNIC

Meseca marca do srede maja je najboljši čas za presajanje lončnic. Kadar cvetice presajaš, delaj takole: Najprej si preskrbi lonec, ki bo $1\frac{1}{2}$ do 3 cm večji od prejšnjega. Na dnu daj naprej na luknjo črepinjo ubitega lonca, nato malo dobre zemlje. Potem primi lončnico, katero hočeš presaditi z levico, tako, da ti pride steblo med sredinec in prstanec, dlan pa položi na zemljo v loncu. Sedaj postavi rastlino v roki na glavo, z loncem pa rahlo trkaj na trdi predmet, da se prst loči od lonca. Ko dobiš koreninični klobčič iz lonca, odstrani z desno roko prav oprezno staro zemljo, ki se drži zunanjih tankih koreninic sesalnic. Zemlja, ki je bolj na znotraj proti steblu, sme deloma ostati na koreninah. Če je rastlina na koreninah zdrava, so korenine sesalnice bele, če je pa bolna, so rjave ali črnkaste. Nezdrave korenine se morajo porezati in odstraniti. Tako pripravljeno rastlino se potem postavi v preje pripravljeni lonec. Sedaj napolni lonec z zemljo, katero moraš med sipanjem v lonec tlačiti in pritiskati na korenine. Tlači pa se zemlja ali s stegnjenimi prsti ali s primerno paličico. Presajeno lončnico še namočimo in ji damo količek, ako je potrebna. Dobro je tudi, ako jo poškopimo. Kakih 14 dni

naj ostane presajena lončnica bolj v senci. Napačno pa bi bilo presajeno cvetico zamačkati, ker rahla zemlja ostane itak delj časa vlažna.

Zelo velike važnosti je pri presajanju, kakšno zemljo damo rastlinam. Mnogokrat hirajo presajene cvetice radi tega, ker niso dobile zemlje, kakršne zahtevajo. Pri nas sadijo cvetice v navadno vrtno zemljo. Ne rečem, da ta prst ne velja; veliko število lončnic je, ki v njej dobro uspevajo. Najboljša zemlja za lončnice je takozvana kompostnica, katera se pripravlja nalašč zato in katera ugaja skoro vsem lončnicam.

Pripraviš jo takole: Na suhi (ne mokri) ledini ali travniku narežeš z lopato celine ter jo naloži na kup tako, da bo vsak kos ležal na hrbtu s travo navzdol. Ko je kup pol leta stal, ga presekaj in prekoplji, sploh ga predelaj na tak način vsake pol leta. V dveh letih je celina sprhnela, kar se pozna na tem, da je postala zemlja prhka in rahla.

Kakor si narezala travo, tako stori tudi v kakem listnatem gozdu z gozdno prstjo, ki je pomešana z listjem in jo spravi na kup. Potem pa prekopavaj in delaj z njo, kakor s prej omenjeno celino. Nadalje si preskrbi iz govejega hleva gnoj in ga daj dobro presušiti.

Sušiš ga na soncu tako, da ga pozneje zdrobiš lahko v prah. Nato naberi še zemlje iz krtin in zmešaj z zdrobljenim gnojem. Lahko pa nabereš krtne zemlje in jo zmešaš s svežim gnojem in pušiš ležati eno leto in tudi to prekoplješ preko leta dvakrat ali trikrat. Nadalje poišči pri zidarju ali ob vodi mivke ali drobnega peska, katerega dodaš zemlji preden začneš presajati. Dobro je tudi, ako dodaš zemlji zdrobljenega oglja.

Da dobiš iz naštetih snovi dobro kompostnico, vzemi 4 dele zemlje iz ledine, 3 dele gozdne, 3 dele vležanega gnoja, 1 del peska, oziroma mivke in 1 del zdrobljenega oglja. Vse te sestavine, preden pričneš presajati, dobro zmešaj in presej skozi nepregosto rešeto in nato prični saditi.

Seveda to velja le za one, katere imajo kos vrta, za druge je pa najbolje, da se obrnejo do kakega vrtnarja, kateri ima zemljo vedno pripravljeno.

Ta zemlja je primerna za pelargonije, petunije, asparaguse, vodenke (*impatiens*), rožmarin, roženkravt, aspidistre itd.

Za vse palme je pa potrebna bolj težka zemlja, to se pravi, da se prida gori omenjeni mešanici dve tretjini vrtno zemlje. Za begonije in gomoljaste begonije je pa potrebna lahka gozdna zemlja, katera se zmeša z mivko. Za gomoljaste begonije je zadnji čas, da se jih posadi v aprilu.

O. K.:

PRIČELO SE JE DELO NA VRTU

(Iz vrtnarske prakse)

V mesecu aprilu je čas, da pričnemo z delom na vrtu, ako je vreme že dosti ugodno. Obdelamo zemljo in sejemo zelenjavo. Seje se že lahko na prosto vso zelenjavo, razen paradižnikov, kumar, buč, fižola in kolerab. Ako hočemo, da seme, katero smo sejali, dobro skali, je treba močno potlačiti z lopato, desko, ali si pa na doge navežemo deske in s tem prehodimo. To je treba, ker seme, katero ni dobro pokrito z zemljo, strohni ali se posuši in potem ne kali.

Iz gorkih gredic pa že sedaj sadimo na prosto solato, ohrovt in zelje. Malo pozneje pa kolerabice, karfijole in drugo zelenjad. V aprilu se seje tudi peteršilj, korenje, zelena, por, majaron, timjan i. dr.

Paradižnike in kumare ne sadite pred 20.

Proti zaprtju

Leopilule

Oglas reg. S. br. 3236 dne 19. II. 1936.

majem na prosto. Dokler ne minejo trije ledeni možje, se je bati še slane.

Za kumare in paradižnike se pripravi gredica na ta način, da se skoplje jarek 30 do 35 cm globok in 20 cm širok in notri se nasuje dobre zemlje ali močno uležanega gnoja. Ako pa nimamo dobre zemlje, moramo na gnoj nasuti 10 do 15 cm zemlje.

Na prostem sejana zelenjad se razvije v 6 do 8 tednih do one stopnje svoje rasti, ki je dovolj močna za presaditi. Do takrat dobe 4 do 6 listov in so na stebelcu dovolj močne in primerno visoke. Zdaj je čas, da se presade na grede, kjer se bodo dalje razvijale do svoje popolnosti, to se pravi tako dolgo, dokler se ne rabijo za kuhanje. Kdaj je ta doba, je odvisno od lege in vremena v dobi njihovega razvijanja. Lahko se pa reče, da je spomladi čas za presajanje na gredice iz gorkih gred aprila in maja. Najugodnejši dnevi za saditev so oblačni, zlasti takrat, če je poprej dež namočil zemljo. Ako pa ni zemlja premočena, je treba saditi zvečer, ko sonce zaide in vsako sadiko posebej dobro zamočiti s prestano vodo. Še naslednje dni moraš v mraku ali ko sonce zaide, ali pa zgodaj zjutraj sadike namočiti, da se ne posuše. Sadike, katere hočemo presaditi, bodisi od zelenjave ali cvetice, je treba oprezno

zruvati, da se jim korenine preveč ne poškodujejo. Kar je med njimi slabotnih, zvutih ali poškodovanih sadik, te vrzi stran; pomni, sadi vedno le lepe, močno razvite sadike, ako hočeš imeti uspeh.

Iz nezdravih sadik ne zraste nikdar kaj prida.

Nikdar ne sadi pregosto! Vsaka rastlina rabi prostora in zraka, da se čvrsto razvija.

Korenine sosednih rastlin ne smejo segati ena v drugo. Sadi vedno v trikot tako, da niso v vseh vrstah rastline ena kot druga v isti vrsti, temveč tako, da pride druga vrsta vmes med prvo vrsto. Da pri sajenju vrste ne zgrešimo, potegnemo po gredici vrstico in ob njej sadimo. Da se gredice preveč ne plohodi, se položi deska, po kateri se hodi. Sadi sadike tako globoko, kot so bile preje, le kapusnice, zelje, ohrovt, kolerabo, karfijolo itd. nekoliko globokeje, ker imajo dolg vrat. Posamezne sadike sadimo v vrste in vrste primerno vsaksebi. Med kapusnice sadiš lahko solato, katera preje dozori.

V tem mesecu se presajajo vse trajnice, razen onih, ki cveto zgodaj spomladi. Med te spadajo potonike, katere presajajo jeseni, ker spomladi presajene potonike ne cveto isto pomlad.

Proti koncu meseca sadimo gomolje dailij (georgine) dečke (gladiole).

V začetku maja sejemo v zavetje vse cvetice to so: astre, zajčki, tagetes, vzbene, floks nizki itd.

Sadike pa ne sadimo nikdar pred 20. majem na prosto.

ZA PRIDNE ROKE

DOMAČI POLETNI ČEVELJ IZ KORUZNEGA LIČJA

Kroj za gornjik in za podplat pripravimo po primernem čevlju, še boljše je pa, da šivamo na kopitu. Za tanki podplat spleta mo iz ozkih ličnatih prog en cm ali nekoliko več široko kito, ki mora biti zelo ploščata in tanka kakor debelejši papir. Robovi kite pa morajo biti ravni. Te prešijemo skupaj z belim močnejšim sukancem in z navadnim vbodom, po možnosti nevidno rob ob robu, da nastane ravna ploskev, ki ima obliko podplata. Pri tem nastanejo ob obeh robovih podplata enakomerni zobci, katere po-

krijemo s preostalo kito. Nato spleta mo iz ličja dolgo, za palec debelo kito. Kako vstavljamo nove ličnate proge v kite, je bilo opisano v prejšnjih zvezkih Vigredi. S to kito napolnimo prejšnji podplat tako, da jo prišijemo s tanjšim motvozom. Začnemo posredini najširšega dela podplata, polagoma tesno kito ob kiti in končano ob robu. Odrezani konec spretno spodvijemo in zašijemo. Isto ponovimo za peto, ki jo prišijemo na podplat. Gornjik ob peti: Spleta mo tri tanke močne ploščate kite po 1½ cm široke, ki morajo biti na sprednjem delu ob strani prekinjene zaradi gumba. Enako široko kito oz.

Kar je jedrce
v orehu...

to je prazeni sladni
sladkor v vsakem zrnu

Kneippove
SLADNE KAVE

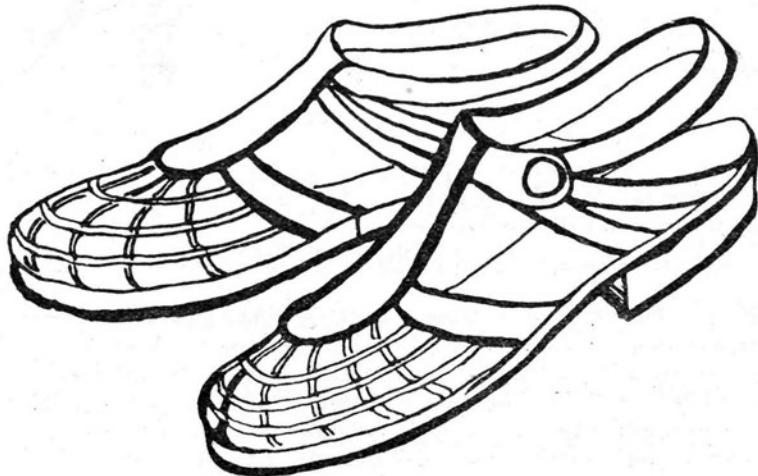
trak položimo po srednjem delu čevlja. Na središčno vrhno točko tega traku prišijemo tanke ozke toda močne ličnate kitke v obliki žarkov, ki segajo k podplatu. Vse to prišijemo najbolje na kopitu. Sedaj položimo na kopito bel platnen obrobljen podplat, ali pa s platnom obrobljen podplat, ki ga pripravimo izličja. Na rob pritrdimo kitke najprej z buckami, nato jih trdno prišijemo. Potrebujemo še en trak, ki vodi po sredi noge ob vrhu navzdol, kakor vidimo na sliki. Širina je lahko dva do tri centimetre. Pri zgornjem koncu ga spodvijemo čez prve trakove, spodnji del pa prišijemo čez stikališče vseh drobnih kitk. Ako hočemo, da je delo bolj močno in da učinkuje finejše, obrobimo vse široke trakove s precej drobno, gosto in močno kitko iz enakega ali barvanega ličja, ki jo prišijemo nevidno na trak. Z enakimi drobnimi kitkami okrasimo čevelj po sprednjem delu v treh ali štirih vzpored-

ni črtah, kakor kaže slika. Vse prišijemo z močnim sukancem ali z motvozom. Čevelj zgotovimo s tem, da združimo gornjik, ki je prišit na platneni podplat s spodnjim podplatom. To šivamo ob straneh.

Ako nimamo koruznega ličja, delamo vse z rafijo v dveh ali treh barvah. Toda z rafijo težje spletamo široke trakove. Zato lahko prišijemo več kitk drugo k drugi tako dolgo, da dobimo zaželjeno širino traku.

PROMENADNA SANDALA

Isti vzorec domačega čevlja porabimo lahko za promenadno sandalo. Spremenimo le delo spodnjega podplata. Leseno peto kupimo v trgovini in jo prevlečemo z usnjem ali z deftinom, ki ga prilepimo. Robove potegnemo čez osnovni ploskvi pete. Na spodnjo ploskev pete pribijemo kos linoleja, ki ima enako obliko. Enako usnje ali deftin potre-

bujemo, da pokrijemo stranske navpične robove spodnjega debelejšega podplata. Trak deftina ali usnja izrežemo v širini 4 do 5 cm in v dolžini obsega podplata ter dodamo nekaj za šiv. Obe konici prištepamo skupaj, da je trak zaključen. Nato izrežemo po kroju še podplat iz linoleja ali iz gumija, ki ga ponekod rabijo namesto linoleja. Gladka stran naj bo obrnjena navzdol, na zgornjo stran pa prilepimo in prišijemo ali pribijemo oni trak deftina ali usnja. Manjši preganjeni del traku sloni do roba podplata, večji del pa stoji cilindrično, t. j. v navpični legi krog in krog podplata. Lice deftina je obrnjeno na zunanjo stran, šiv pa je pomaknjen na notranjo stran noge oz. čevlja, da je bolj skrit. Pri šivanju deftina na linolej moramo luknjice na linojelu že vnaprej pripraviti. Vdolbemo črte na tistih mestih, kjer bi bil na zunanji spodnji strani šiv iz motvoza. Tako bo motvoz manj izpostavljen obrabi. Dobro je tudi, da namažemo šiv na podplatu z lojem ali s parafinom. Sedaj vzamemo podplat iz debelih ličnatih kitk, ga položimo v pripravljen podplat iz linoleja ali deftina tako, da je tanka ploskev iz ličja zgoraj, kite pa spodaj. Trak deftina preganemo ob višini podplata navzdol v notranjo stran in prišijemo vse skupaj na gornjik z nevidnim šivom in z močnim sukancem ali motvozom. Sandala je zelo lahka in prijetna. Ako se strga podplat, pribijemo nanj novega.

Piščanec.

E. O.:

NEKAJ ZA NAŠE MALE

Od nekdaj so matere rade krasile obleke svojih ljubljencev z ročnim delom. In kako ponosni so otroci na umotvore svojih mamic! Še v poznih letih se z nežno ljubeznijo spominjajo tega ali onega oblačila, ki jim ga je sešila ljubeča materina roka...

Poizkusimo tudi me napraviti našim malim s tem nekaj veselja. Saj lahko na vsakem koščku blaga ali na naši stari, za nas ne-

rabni obleki, preizkusimo svoje zmožnosti. Za otroka je blaga hitro dovolj!

Enostavno oblačilce z naramnicami bomo obrobile z manjšimi ali večjimi zvočki v poljubni barvi. Če raztresemo po krilcu in životku te male vezene »pajke«, bo izdelek nad vse ljubek. Oblekcam iz karo-blaga prišijemo ob vratu, rokavih in naplečniku bele »krpice«. Z njimi tudi na najlepši ter preprosti način podaljšamo prekratko postale dekliške oblekce. — V teh časih se posebno uveljavlja nov način ročnega dela: same si naredimo vzorčasto blago pred ali po izdelavi obleke. Skozi blago, tkano po načinu platna, vlečeno krajše debele volnene niti v enakomernih presledkih s prednjimi vbodi. Posebno primerni za otroke so vzorci, vezeni v različnih barvah s križci, ki v enakomernih razdaljah poživljajo blago. Ni pa treba iskati kompliciranih vzorcev; dobiti moramo le presenetljiv izgled monotonega blaga, kot je balist, pa se pastelno barvne pike odražajo tem lepše, čim manjše jih vezemo. Poizkusite torej!

V domu Device Mogočne bodo duhovne vaje za dekleta od 6. do 10. aprila. Pričetek prvi dan ob 6. zvečer, sklep zadnji dan zjutraj. Oskrbnina 100 din. Prijavite se na Predstojništvo Lichtenthurnovega zavoda, Ljubljana, Ambrožev trg 8.

Prosvetna društva, dekliški krožki in vsi, ki se obračajo na »Vigred« za dovolitev vpriporitve iger, ki jih ima Vigred v zalogi, naj poslej prilože prošnji za dovoljenje tudi znamko za odgovor.

Suha usta, ko se zbudite!

Kako lahko se to odpravi. Vzemite, takoj ko vstanete, za jutranjo nego zob in ust zobno pasto Chlorodont. Ta zobna pasta ne samo, da osvežuje in čisti, ampak vsebuje tudi kisikovo sol, ki s prijetnim draženjem izziva žleze slinavke, da izločajo obilnejšo slino, in tako skrbi Chlorodont na najbolj naraven način za čiščenje ust.

Zobna pasta
Chlorodont

LJUDSKA POSOJILNICA V LJUBLJANI

r. z. z n. z. Ljubljana, Miklošičeva c. 6 (v lastni palači)

obrestuje hranilne vloge najugodnejše

**Novo in stare vloge, ki so v celoti vsak čas razpoložljive,
 obrestuje po 4%, proti odpovedi do 5%**

Najlepše velikonačna darila

električen likalnik, kuhalnik, ali ogrevalnik za vodo

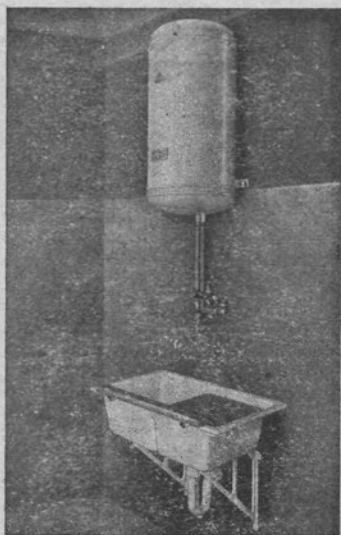
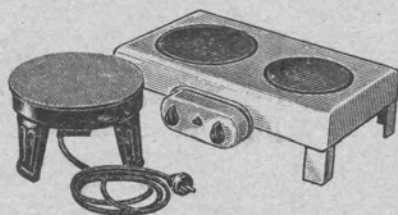
Oglejte si našo bogato zalogo

**v prodajalni Mestne elektrarne,
Mestni trg 3, magistratno poslopje.**

Nizke cene električnega toka, ki jih nudi mestna elektrarna svojim odjemalcem, omogočajo vsakomur nabavo in uporabo električnih aparatov.

Poseben števec za gospodinjski tok velja le din 4.— na mesec, ugodnosti so naslednje:

gospodinjski tok: pri mesečni porabi od 20 kwh navzgor znaša cena din 1.50 za kwh, mesto din 5.— kolikor znaša cena za luč.

Tok za kuhinje: pri mesečni porabi 60 kwh in več, se zniža cena električnemu toku na **din 0.90 za kwh.**

nočni tok: velja le **din 0.60 za kwh** za toplotne svrhe.

Ureditev električnih pripomočkov je v današnji dobi glavna želja vsake napredne gospodinje. Ker si s tem olajša delo in opravi vse mnogo hitreje. Električni aparati so tudi najsigurnejši pripomočki. Moderna gospodinja ne more izhajati brez njih.

MESTNA ELEKTRARNA LJUBLJANSKA
RAVNATELJSTVO - KREKOV TRG 10/II.